

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

PRÁVNÍ ASPEKTY DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Autor práce: Terezie Kořenská

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: JUDr. Soňa Fišerová

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

Děkuji vedoucí bakalářské práce JUDr. Soně Fišerové za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

ÚVOD	6
1 OBECNĚ K DOMÁCÍMU NÁSILÍ	7
1.1 Obecné vymezení pojmu násilí	7
1.2 Definice pojmu domácí násilí	7
1.3 Pojmové znaky domácího násilí	8
1.4 Formy partnerského násilí.....	9
1.4.1 Psychické násilí.....	9
1.4.2 Izolace	10
1.4.3 Ekonomická kontrola	10
1.4.4 Fyzické násilí.....	11
1.4.5 Sexuální násilí	11
1.5 Důsledky domácího násilí.....	11
1.5.1 Posttraumatická stresová porucha.....	12
1.5.2 Stockholmský syndrom	12
1.5.3 Syndrom týrané ženy	12
1.5.4 Fakta o důsledcích násilí ve vztahu	13
1.6 Příčiny domácího násilí.....	13
1.7 Oběť	15
1.7.1 Koho se domácí násilí týká?	15
1.7.2 Násilí na ženách	15
1.7.3 Násilí na dětech.....	16
1.7.4 Násilí na seniorech.....	17
1.7.5 Násilí na zdravotně postižených.....	18
1.7.6 Násilí na mužích.....	18
1.8 Pachatel	19
1.8.1 Hraje nějakou roli rodinné prostředí?	20
2 RAKOUSKÝ MODEL OCHRANY PŘED NÁSILÍM V RODINĚ	21
3 VÝVOJ OCHRANY PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM V ČR	24

4	LEGISLATIVNÍ OPATŘENÍ V OBLASTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ V ČR....	26
4.1	Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích	27
4.2	Zákon č. 91/2004 Sb., novela trestního zákona	28
4.3	Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím	33
4.3.1	<i>Zákon o Policii ČR, č. 283/1991 Sb.</i>	35
4.3.1.1	<i>Postup policie při vykazování</i>	36
4.3.1.2	<i>Nový zákon o Policii ČR, č. 273/2008 Sb., platný od 1. 1. 2009.</i>	38
4.3.2	<i>Občanský soudní řád, č. 99/1963 Sb.</i>	39
4.3.3	<i>Trestní zákon č. 140/1961 Sb.</i>	40
4.4	Zákon č.108/2006 Sb., o sociálních službách	40
4.4.1	<i>Intervenční centra</i>	40
5	PŘÍNOSY A NEDOSTATKY ZÁKONA NA OCHRANU PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM	42
5.1	Statistiky z uplynulých dvou let účinnosti zákona č. 135/2006 Sb.....	44
6	PREVENCE A POMOC NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ	46
6.1	Bílý kruh bezpečí (BKB)	46
6.2	Acorus	47
6.3	ProFem	47
6.4	Koordona.....	48
	ZÁVĚR.....	50
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	52
	SEZNAM PŘÍLOH.....	55
	PŘÍLOHY	56
	ABSTRAKT.....	64
	ABSTRACT.....	65

ÚVOD

Domácí násilí jako nejrozšířenější forma násilí vůbec, existovala ve všech společenských vrstvách odjakživa. Dlouhou dobu převládal názor, že násilí mezi partnery má zůstat tzv. za zavřenými dveřmi a nikomu nepřísluší do toho zasahovat. Násilí páchané převážně na ženách bylo vnímáno společností jako něco, co je běžnou součástí manželství. Do roku 1989 tak byl tento fenomén pro naši společnost naprostým tabu. Do popředí zájmu se domácí násilí dostává především díky neziskovým organizacím, které začali upozorňovat na nebezpečnost tohoto jevu. Byly to právě tyto organizace, které se postavily na stranu oběti a zasloužily se o to, že stát učinil první právní kroky proti násilníkům. Prvním tímto důležitým krokem bylo přijetí novely trestního zákona v roce 2004, který obsahuje § 215a Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Druhým a výraznějším krokem však bylo přijetí zákona č. 135/2006 Sb., který je hovorově nazýván zákonem na ochranu před domácím násilím.

Toto téma jsem si pro svou práci vybrala proto, že považuji za důležité se o problém domácího násilí zajímat. Ač informovanost o výskytu domácího násilí stoupá, stále mnozí z nás neví, co si pod tímto pojmem mají představit. Mým cílem bylo podat souhrnné informace o domácím násilí. Obecně vysvětlit tento druh násilí a jeho řešení z právního hlediska. Zjistit přínosy praktického využití zákona č. 135/2006 Sb., což je důležitá právní úprava v oblasti domácího násilí.

Má práce je rozdělena do 6 kapitol. První kapitola se zabývá obecným vymezením pojmu domácí násilí. Zahrnuje například definici domácího násilí, formy domácího násilí, a také oběti a pachatele domácího násilí. Druhá kapitola je takovým malým odbočením, je věnována rakouskému „Spolkovému zákonu na ochranu před domácím násilím“, který byl vzorem pro naše zákonodárce. Třetí kapitola přibližuje počátky vzniku českých právních úprav týkajících se domácího násilí. Stěžejní částí celé práce je kapitola čtvrtá, která vymezuje právní rámec ochrany před domácím násilím v České republice. Pozornost věnuji především zákonu č. 135/2006 Sb. Tento zákon je platný již dva roky, a proto se v páté kapitole vyjadřuji k jeho praktickému uplatnění a nedostatkům, které by bylo třeba ještě upravit. Nechybí zde ani statistiky za uplynulé dva roky účinnosti zákona, tedy za rok 2007 a 2008. V poslední kapitole je přehled několika nejvýznamnějších nestátních neziskových organizací působících na ochranu obětí domácího násilí.

1 OBECNĚ K DOMÁCÍMU NÁSILÍ

1.1 Obecné vymezení pojmu násilí

Násilím obecně rozumíme zlé nakládání, tělesné útoky, pohrůžky obdobným násilím, nebo jednáním, které působí újmu na fyzickém, sexuálním, nebo psychickém zdraví. Jde o agresi jedné osoby proti druhé (nebo jejich většímu počtu), jejímž cílem je ublížit, poškodit, poranit nebo zabít.¹ Zahrnuje celou škálu fyzického jednání, které se obecně považuje za násilné. Muže to být např.: fackování, rány pěstí, bití, pálení, kousání, kopání, pokusy o škrcení, třesení nebo zmítání, strkání ze schodů, bodání.²

Násilné chování se může objevit kdekoli, ve všech společenských a sociálních třídách. Od uklízeček po lékaře. Prostě všude. Dokonce nehraje roli ani to, jak dlouho partnerský vztah trvá. Může se objevit u čerstvě zamilovaných párů a stejně tak u dlouholetých vztahů. Vztahů zocelených životními krizemi i vztahů zdánlivě klidných a harmonických. Týká se stejně tak těch sebejistých, jako těch rezervovaných a zdrženlivých z nás. Přes všechnu tuto širokou paletu výskytu má násilí jednoho společného jmenovatele, a to je „soukromí“. Ve většině případů se totiž vše odehraje beze svědků, a tudíž zůstává vše po dlouhou dobu neodhaleno. Oběti tedy zůstávají se svou v podstatě velmi vážnou situací úplně samy.³

1.2 Definice pojmu domácí násilí

Termín domácí násilí vychází z anglického termínu „domestic violence“, je pokládáno za zvláštní, samostatný a komplikovaný fenomén. Ještě donedávna bylo domácí násilí, byť jde o závažný celospolečenský fenomén, považováno spíše za okrajový problém naší společnosti. Nejen výzkumy ale také samotná praxe ukázala, že domácí násilí se vyskytuje v mnohem více rodinách, než by kdokoli z nás předpokládal.

„Domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí vůbec, přičemž je současně formou nejméně kontrolovanou a co do své frekvence a závažnosti nejvíce podceňovanou!“ - To je konstatování německého kriminologa H. J. Schneidera.⁴

---

¹ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 11.

² CONWAY, HELEN L. *Domácí násilí*. Praha, 2007, s. 14.

³ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. Brno, 2008, s. 8.

⁴ ŠEDIVÁ, M., VITOUŠOVÁ, P. *Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí na komunitní úrovni*. Praha, 2005, s. 1.

Definice formulovaná Radou Evropy v roce 1985 zní: „Násilné chování v rodině zahrnuje jakýkoliv čin, nebo opomenutí, spáchané v rámci rodiny některým z jejích členů, které podkopávají život, tělesnou nebo duševní integritu, nebo svobodu jiného člena rodiny, nebo vážně poškozují rozvoj jeho osobnosti.“⁵

Domácí násilí se odehrává mezi blízkými lidmi a převážně k němu dochází v soukromí. Násilná osoba (pachatel) a ohrožená osoba (oběť) jsou citově, sociálně a ekonomicky vzájemně závislé, blízké osoby (manžel/manželka, druh/družka, rodič/dítě, prarodič/vnuk). Domácí násilí představuje opakované a dlouhodobé týrání osoby, která se o soukromí dělí s násilnou osobou. Role osoby násilné a osoby ohrožené násilím jsou jasně oddělené a rozpoznatelné.⁶

Jako rizikové faktory domácího násilí jsou nejčastěji uváděny: nerovnost pohlaví, mladší věk (18 – 30), chudoba, odluka, kriminální kariéra, etnická otázka, nezaměstnanost, drogy, nesezdané soužití, základní vzdělání, jeden z partnerů, eventuálně oba vyrůstali v násilných rodinných vztazích, předchozí útok nebo recidivující násilí v současném vztahu.⁷

1.3 Pojmové znaky domácího násilí

V souladu s interními akty řízení Policejního prezidia ČR lze za pojmové znaky domácího násilí považovat následující:

- **Útoky převážně v soukromí** - pachatel uskutečňuje útoky proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti osoby blízké převážně v soukromí rodinného prostředí zaštitěného nedotknutelností obydlí. Výjimečně se pachatel v rozvinuté fázi domácího násilí dopouští ojedinělých útoků i na veřejnosti.
- **Jednostrannost** - zcela zjevně musí být útoky vedeny jednostranně, tedy jednoznačně určenou osobou pachatele proti jednoznačně určené blízké osobě nebo blízkým osobám. Postavení oběti a pachatele je nerovné a jejich role se v průběhu opakovaných incidentů nemění. Pachatel uplatňuje kontrolou a násilím moc nad životem oběti zejména v oblasti jejích sociálních kontaktů

⁵ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 14.

⁶ ŠEDIVÁ, M., VITOUŠOVÁ, P. *Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí na komunitní úrovni*. Praha, 2005, s. 1.

⁷ GJURIČOVÁ, Š., et al. *Podoby násilí v rodině*. Praha, 2000, s. 81.

a v oblasti ekonomické. Domácí násilí není spor, hádka nebo rvačka, tedy události, při nichž je postavení obou stran konfliktu rovnocenné.

- **Opakovanost a dlouhodobost** - domácím násilím rozumíme opakované, po určitou delší dobu vedené útoky. Domácím násilím není ojedinělý útok, byť se závažnými následky.
- **Eskalace intenzity útoků** - domácí násilí začíná nejprve jednotlivými útoky zpravidla psychického charakteru, jakými mohou být např. různé výhrůžky, zákazy, příkazy, kontroly atp. Posléze pachatel vytváří dynamický systém různých příkazů, opatření a sankcí omezujících např. svobodu a lidskou důstojnost. Jejich porušení trestá zejména použitím brachiálního násilí různé intenzity. Útoky proti svobodě, lidské důstojnosti, posléze proti zdraví a životu blízké osoby se obvykle neustále stupňují.⁸

1.4 Formy partnerského násilí

Partnerské násilí se většinou vyskytuje jako kombinace několika forem: psychického, fyzického, sexuálního a ekonomického. Následující formy partnerského násilí se mohou vyskytovat v různých kombinacích.⁹

Z reprezentativního výzkumu, který pro občanské sdružení Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR a. s. provedla agentura STEM, vyplývá že nejčastější formou partnerského násilí je kombinace fyzického a psychického násilí (viz příloha č. I).¹⁰

1.4.1 Psychické násilí

Psychické násilí představuje útok na psychiku oběti s cílem způsobení psychického traumatu. Zahrnuje zejména citové vydírání, osočování, ponižování, vyhrožování, různé zákazy a příkazy, sledování, ničení nebo zabavování věcí, k nimž má oběť citový vztah. Na druhé straně pak v některých případech i drobné „odměny“ za přesné vykonávání příkazů nebo za projevy jednoznačné podřízenosti pachateli.¹¹ Psychické násilí se mnohem hůře prokazuje než fyzické, kde jsou modřiny hned vidět, proto často ženy žijící v psychickém násilí tak snadno na svoji situaci rezignují, zvyknou si a stále nechávají partnery stupňovat týrání, časem si už ani samy nedovedou

⁸ KONRÁD, Z., BANGO, D. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Praha, 2007, s. 7 – 8.

⁹ VARGOVÁ, B., et al. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 13.

¹⁰ STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR. *Domácí násilí II. – údaje z výzkumů* [online]. Červenec 2006 [cit. 2009-02-25]. Dostupný z <<http://www.stem.cz/clanek/1145>>

¹¹ KONRÁD, Z., BANGO, D. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Praha, 2007, s. 17.

reálně uvědomit celou situaci.¹²

Týrané a zneužívané ženy právě psychické násilí označují za nejhorší, protože mívá obvykle trvalé následky. Zbavit se následků psychického násilí bývá často mnohem těžší než překonání následků fyzického násilí.¹³

1.4.2 Izolace

Někteří muži jsou svými ženami dočista posedlí. Mají nezkrotnou potřebu je neustále kontrolovat - kam jdou, s kým tam jdou, kdy přijdou. Někdy mají z čisté žárlivosti dokonce tendence přerhat všechny kontakty své ženy - sociální izolace je typická a častá pro ženy na mateřské dovolené. Mnoho z mužů preferuje jakousi totalitu. Očekávají, že jejich žena bude uznávat jejich nepřiměřenou autoritu. O všech důležitých záležitostech rozhodují sami, bez ohledu na přání své ženy. Případně jí hodně věcí prostě zakazují, a diskuzi nebo protest z její strany vnímají jako něco naprosto nepřijatelného. Někteří muži mají v oblibě svou ženu ve společnosti urážet a ponižovat.¹⁴

Cílem izolace je odstranit domnělé příčiny žárlivosti agresora. Nevychází-li jeho partnerka z domu, nemůže mít žádné milostné aféry. Nemůže-li se potkávat se svými přítelkyněmi, nemohou ji přesvědčit, aby jednala proti jeho vůli. Znamená to rovněž, že se může více soustředit na agresorovy potřeby a požadavky. Nebude-li mít mimo dům žádné zájmy, celý její svět se bude soustřeďovat na domov. Nikdy nebude natolik zaneprázdněná, aby mu nemohla uvařit čaj nebo uklidit. Působení izolace je zvláště zhoubné, pokud je kombinována s citovým týráním.¹⁵

1.4.3 Ekonomická kontrola

Drží-li partner ženu neustále ve finanční tísní, oslabuje ji. Znamená to, že žena musí žádat partnera o peníze, kdykoli něco potřebuje, čímž mu zavdává příčinu k tomu, aby ji kritizoval a vytýkal jí její potřeby či přání. Oběť tak ztrácí možnost dělat věci sama, bez partnerova vědomí. Kvůli nedostatku peněz není schopna opustit domov či vyhledat pomoc. Má pocit, že si nemůže dovolit odejít, když nemá žádný vlastní zdroj příjmů, který by jí umožnil začít znovu.¹⁶

---

¹² BUSKOTTE, A. *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. Brno, 2008, s. 36.

¹³ KONRÁD, Z., BANGO, D. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Praha, 2007, s. 17.

¹⁴ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. Brno, 2008, s. 37.

¹⁵ CONWAY, HELEN L. *Domácí násilí*. Praha, 2007, s. 19 – 20.

¹⁶ CONWAY, HELEN L. *Domácí násilí*. Praha, 2007, s. 17 – 18.

1.4.4 Fyzické násilí

Fyzické násilí je jednoduše to, co oběti fyzicky ubližuje. Pod tímto pojmem se nachází široké spektrum různých a různě nebezpečných forem napadení a zneužívání. Začíná to u „nevinného“ pohlavku, přes facku, postrkování, kopání, škrcení, napadení s různými předměty nebo zbraněmi a končí to pokusem o vraždu, v těch nejhorších případech dokonce zavražděním.¹⁷

1.4.5 Sexuální násilí

Sexuální násilí je aktem agrese a zneužití partnerských vztahů v sexuálním životě, vedené snahou zmocnit se a zcela ovládnout svého partnera při sexuálním styku a nakládat s ním jak s bezprávným sexuálním objektem svého ukojení s cílem vyvolání pocitu ponížení partnera. Často se jedná o vymáhání pohlavního styku proti vůli partnera nebo vymáhání a realizace partnerem nechtěných sexuálních praktik.

Mnohé týrané ženy popisují, jak byly nuceny násilím nebo pohrůzkou násilí k souloži nebo k sexuálním praktikám, které se jim hnusily nebo které ony samy považovaly za nenormální. Sexuální násilí je druhem brachiálního násilí, které může vyústit do neuvěřitelné brutality. Přestože považujeme sexuální násilí za druh brachiálního násilí, nejzávažnějším následkem bývá psychické trauma oběti.¹⁸

1.5 Důsledky domácího násilí

Dopad domácího násilí na oběť má jednak bezprostřední, jednak dlouhodobé následky.¹⁹ Prožívané násilí oběť ovlivňuje v mnoha oblastech života. Kromě zdravotních potíží byl prokázán vliv násilí na výkonnost v zaměstnání, což dále ohrožuje ekonomickou situaci oběti (pracovní neschopnost, vyšší riziko ztráty zaměstnání). Snižuje se také její sociální status (často musí před násilím uprchnout do azylového domu, některé končí bez domova). Kromě výše zmíněných vlivů má partnerské násilí výrazný dopad i na psychiku oběti. Výzkumy potvrzují, že u obětí se může rozvinout řada emočních poruch a poruch chování, jako např. deprese, úzkostnost, posttraumatická stresová porucha, tzv. syndrom týrané ženy, alkoholismus, sebevražedné myšlenky a jiné.²⁰

¹⁷ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. Brno, 2008, s. 40.

¹⁸ KONRÁD, Z., BANGO, D. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. Praha, 2007, s. 17.

¹⁹ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 76.

²⁰ VARGOVÁ, B., et al. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 40.

1.5.1 Posttraumatická stresová porucha

U obětí dlouhodobého domácího násilí se můžeme setkat s tzv. posttraumatickou stresovou poruchou, kterou najdeme i v katalogu nemocí.²¹ Termín posttraumatická stresová porucha je používán pro úzkostnou poruchu, „která se typicky rozvíjí po emočně těžké, stresující události, jež svou závažností přesahuje obvyklou lidskou zkušenost a bývá traumatickou pro většinu lidí“.²²

1.5.2 Stockholmský syndrom

Stockholmský syndrom byl poprvé popsán v literatuře v sedmdesátých letech při přepadení stockholmské banky, ve které útočníci drželi několik dní rukojmí. Se syndromem, kterým trpěla propuštěná rukojmí se často setkáváme u dlouholetých obětí domácího násilí. Mezi násilníkem a obětí se vytváří emocionální vztah a oběť se identifikuje s jednáním násilníka. Snaží se mu zavděčit a podvědomě si vykupuje jeho shovívavost, čímž chrání svůj život.²³

1.5.3 Syndrom týrané ženy

Syndrom týrané ženy (angl. Battered Woman Syndrom, zkratka BWS) byl popsán v letech 1979 – 1984. Jeho autorkou je L. Walker, která v roce 1979 publikovala knihu *Týraná žena (The Battered Woman)*, v níž poprvé popsala psychologický profil oběti domácího násilí. O pět let později vydala autorka publikaci s názvem *Syndrom týrané ženy*. Tato druhá kniha znamenala zrod syndromu a přinesla také novou teorii.

Podle ní jsou pro BWS klíčové dva znaky:

- Naučená bezmoc
- Cyklus (kruh) domácího násilí.

L. Walker převzala koncepci naučené bezmoci od M. Seligmana a v souvislosti s BWS ji definovala jako ztrátu víry ve vlastní schopnosti odhadnout účinnost svých pokusů o zajištění vlastní bezpečnosti. Cyklus domácího násilí popsala pomocí tří fází:

1. narůstání napětí,
2. exploze,
3. usmiřování a klid.

---

²¹ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 76.

²² VARGOVÁ, B., et al. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 42.

²³ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 77.

Ke společným znakům týraných žen patří podle L. Walker snížené sebevědomí a podléhání falešným mýtům o domácím násilí, které se nakonec projevuje v sebeobviňování. V pozdějších pracích z 90. let posunuje L. Walker BWS blíže k posttraumatické stresové poruše (PTSP) a syndrom považuje za sestavu přechodných symptomů, které jsou známy právě jako PTSP.²⁴

1.5.4 Fakta o důsledcích násilí ve vztahu

- Zhruba dvě třetiny všech žen, které se potýkají s domácím násilím, často bývají fyzicky zraněné.
- U třetiny těchto žen jsou po útoku nezbytná lékařská ošetření.
- Psychické následky jsou bohužel také běžné.
- Dvě třetiny až tři čtvrtiny všech postižených žen utrpí vážné psychické postižení, jehož následky jsou například deprese, sklíčenost, poruchy spánku, permanentní pocit strachu, v některých případech dokonce úvahy o sebevraždě, pokusy o sebevraždu.²⁵

1.6 Příčiny domácího násilí

Příčiny násilí jsou různorodé, rizikový faktor je velmi komplexní záležitostí. Lidé už odnepaměti stále a opakovaně nacházejí důvody a možnosti, jak si svou agresi ventilovat.²⁶ Mnoho obětí hledá příčinu násilí. Některé jsou přesvědčeny, že nalézt příčinu je prvním krokem k hledání řešení. Jiné zase hledají vysvětlení jako protiváhu k zoufalému pocitu nespravedlnosti.²⁷

Rozdělení:

- 1. Celospolečenské** - domácí násilí je ve společnosti podporováno a udržováno převládající hierarchií hodnot, která je založena na nadvládě a dominanci mužů.
- 2. Lokální** - konkrétními faktory, které přispívají k domácímu násilí, mohou být nezaměstnanost, nízký příjem, nízká vzdělanost komplikující dané osobě přístup k síti sociálních institucí atd.
- 3. Rodinné** - k rizikům, které zvyšují náchylnost k propuknutí domácího

---

²⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky : (domácí násilí, stalking, predikce násilí)*. Praha, 2008, s. 26

²⁵ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. Brno, 2008, s. 74.

²⁶ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. Brno, 2008, s. 137.

²⁷ CONWAY, HELEN L. *Domácí násilí*. Praha, 2007, s. 46.

násilí, plynoucím ze samotné podstaty rodinného soužití patří např.:

- privátnost, která komplikuje uplatnění mechanismů sociální kontroly;
  - víra pachatele na vlastní právo k ovlivňování členů své rodiny;
  - předepsané role členů rodiny (jejich chování je regulováno obecnými předpisy, které bazírují na jiných principech než jsou skutečné osobní kompetence a zájmy členů rodiny);
  - obsáhlé, hluboké poznání blízkých osob (partneři, rodiče a děti se obvykle velmi dobře znají, dovedou vzájemně odhadnout své reakce a způsoby chování ve standardních i krizových situacích, ví, co si k sobě mohou dovolit).
- 4. Osobnostní** - vycházejí z individuálních charakteristik pachatele, oběti a jejich vzájemné interakce. Pachatelé se pravděpodobně naučili díky mechanismům sociálního učení řešit stresující a omezující situace agresivním chováním. Je pravděpodobné, že sami prošli tíživým dětstvím, okusili na sobě traumatizaci násilím. Přímý kontakt jedince s násilím v průběhu jeho dětství je rizikovým faktorem.²⁸

Domácí násilí má vlastní dynamiku, **tzv. spirálu násilí**, kdy se období násilí střídají s obdobími klidu a odpuštění. Nebývá afektivní, ale promyšlené, nelze však ani vyloučit situační faktory jako jsou např. nezaměstnanost a bída. Alkohol je spíše katalyzátorem, nikoliv příčinou.²⁹

Experti se ale stále nemohou shodnout na tom, jestli je alkohol motorem násilného chování, nebo jej pouze doprovází. O tom, že alkohol násilné chování pouze doprovází, vypovídá fakt, že 50 % všech případů fyzického násilí se děje „za střízliva“. Navíc jsou známy i případy, kdy zůstali muži i po absolvování protialkoholní terapie stále velice agresivní. Každopádně tyto studie poukazují na to, že alkoholismus a násilí spolu velice úzce souvisí. Z těchto údajů je tedy zřejmé, že alkohol nemusí být vždy jediným důvodem a pozadím veškerého agresivního dění, ale alkohol násilí podporuje, stupňuje a zintenzivňuje.³⁰

---

²⁸ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha, 2005, s. 59.

²⁹ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 56.

³⁰ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. Brno, 2008, s. 61-62.

1.7 Oběť

1.7.1 *Koho se domácí násilí týká?*

Může se dotknout kohokoli. Statistiky potvrzují jeho výskyt ve všech sociálních skupinách - od nejchudších, nevzdělaných až po ty nejbohatší a vysokoškolsky vzdělané. Netýká se jen tzv. problémových rodin, může být pečlivě skryto i v navenek „spořádané“ rodině.³¹

Oběťmi domácího násilí mohou být zejména:

- manželka, manžel, družka, druh, bývalí manželé dále žijící ve společné domácnosti, bytě nebo domě;
- děti žijící v tomto vztahu;
- senioři žijící ve společném bytě nebo domku se svými dětmi;
- osoby zdravotně postižené a odkázané na pomoc blízkých osob.

Nejčastěji jsou oběti zjišťovány v manželském vztahu (ženy ve věku 25 - 40 let), méně ve volnějším partnerských vztazích.³²

1.7.2 *Násilí na ženách*

Mnoho autorů se shoduje na tom, že problematika partnerského násilí není genderově neutrální a ženy se stávají oběťmi partnerského násilí častěji než muži.³³ Z výzkumu provedeného agenturou STEM v roce 2001 vyplývá, že ženy jsou oběťmi domácího násilí v 92 - 98 % případech.³⁴

Oběť je v době volání o pomoc, pod silným psychickým tlakem a zpravidla postrádá jakoukoliv sebedůvěru. Často trpí násilím poměrně dlouho (v průměru šest let), než se rozhodne pomoc zavolat. Důvody pro rozhodnutí zveřejnit domácí násilí bývají zpravidla dva: strach o vlastní život nebo napadení dětí. Oběť je ve stadiu, kdy již na svou situaci rezignovala a nehledá únikovou cestu. Stydí se dlouhodobé a intenzivní násilí na své osobě přiznat, sebeobviňuje se z neschopnosti vytvořit domácí pohodu, z provokací či jiných důvodů, které tak často slýchá od pachatele. Oběť domácího násilí

---

³¹ SCZEPANIKOVÁ, A., ŽÁKOVÁ, M., LANGHANISOVÁ, H. *Jak jednat v případech domácího násilí?* Brno, 2004, s. 5.

³² KONRÁD, Z., BANGO, D. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím.* Praha, 2007, s. 20 – 21.

³³ VARGOVÁ, B., et al. *Partnerské násilí.* Praha, 2008, s. 14.

³⁴ SCZEPANIKOVÁ, A., ŽÁKOVÁ, M., LANGHANISOVÁ, H. *Jak jednat v případech domácího násilí?* Brno, 2004, s. 3.

má sklon ve své výpovědi minimalizovat rozsah a následky násilí, které vytrpěla. Svou roli zde může sehrát i negativní zkušenost s předchozími intervencemi policie a ostatních institucí, u kterých hledala pomoc.³⁵

Mnoho žen nepřisuzuje dokonce ani tu minimální část viny svému partnerovi. Myslí si, že za všechno mohou ony samy, že vše způsobily svým nevhodným chováním. A protože si myslí, že jsou za agresivní chování svého muže zodpovědné právě ony, vynakládají mnoho energie do nesmyslného plánování různých strategií a plánů, které by měly agresí a násilím v budoucnu zabránit. Rozhodnou se být těmi nejlepšími hospodynkami, snaží se každíčkou změnu nálady svého muže předvídat, zaznamenat a podřídit se jí, každému jeho přání vyhovět a každou potenciální hádku opět rychle potlačit. A to dělají tak dlouho, dokud si neuvědomí, že jim jejich partner přesto stále něco vyčítá, že si vždycky najde něco, co se mu nelíbí a s čím je nespokojen, tedy nové podněty a důvody pro další agresí a násilím.³⁶

Vzhledem k tomu, že oběťmi domácího násilí jsou převážně ženy, budu v této práci uvádět jako oběť domácího násilí ženu a jako pachatele muže.

1.7.3 Násilí na dětech

Jedním z dalších dramatických aspektů je to, že se násilí v rodině týká i malých dětí.³⁸ Špatné zacházení s dětmi provází společnost už od pradávna. Na týrání dětí se podílejí jak muži, tak ženy. S týraným dítětem se setkáváme ve všech společenských vrstvách, především však v multiproblémových rodinách. Za týrání dětí je v posledních letech odsuzováno v ČR ročně řádově několik desítek pachatelů a pachatelek. Skutečný počet dětských obětí je mnohonásobně vyšší než podchycují všechny statistiky. Děti jsou však také přímými oběťmi psychického domácího násilí, žijí v 80 % rodin poznamenaných domácím násilím a téměř ve třech pětinách těchto rodin se násilím odehrává před jejich očima.³⁷

Děti se svědky domácího násilí stávají, pokud:

- Vidí fyzické nebo sexuální násilí.
- Slyší psychické nebo fyzické násilí.
- Vidí zranění způsobená fyzickým násilím.

³⁵ CONWAY, HELEN L. *Domácí násilí*. Praha, 2007, s. 46.

³⁶ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. Brno, 2008, s. 78.

³⁷ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 77.

V České republice spadají děti, svědci domácího násilí pod speciální sociálně právní ochranu dětí. Proto by děti v rodinách poznamenaných násilím měly být ve smyslu Zákona o sociálně právní ochraně dětí považovány za děti ohrožené. Podle definice CAN (Child Abuse and Neglect) formulované zdravotní komisí Rady Evropy v roce 1992 je možno děti z rodin, kde jsou svědky domácího násilí, zařadit kvůli utrpenému psychickému týrání mezi děti trpící syndromem týraného dítěte.³⁸ Definice CAN je velice široká a zahrnuje v sobě jakékoliv vědomé či nevědomé aktivity, kterých se dopouští dospělý člověk (rodič, vychovatel nebo jiná osoba) na dítěti a následkem kterých dochází k poškození zdraví a zdravého vývoje dítěte.³⁹

Děti, které jsou svědky domácího násilí, jsou významně častěji poznamenány výchovnými problémy, agresivitou, odcizením a kriminálními činy.⁴⁰

1.7.4 Násilí na seniorech

Otázky domácího násilí jsou stále více diskutovanou problematikou u nás i ve světě. Hledají se možnosti, jak zabránit násilí páchanému na dětech a na ženách, ale již méně se hovoří o násilí páchaném na starých lidech.⁴¹ O násilí na starých lidech se tedy v naší společnosti ví málo.

Násilí na seniorech zahrnuje fyzické a psychické násilí, majetkové nebo finanční vykořisťování, nespokojování životních potřeb a oprávněných požadavků. Podle zahraničních statistik mezi násilnými pachateli na seniorech převažují pachatelé z okruhu rodiny. Rodinní příslušníci zneužívají změny, které sebou stáří přináší: poruchy paměti, fyzickou slabost, psychická onemocnění provázená emoční nevyrovnaností, zvýšenou úzkostností a sugestibilitu, sníženou sebedůvěru. V anglických pramenech se setkáváme s výstižným označením pro uvedené změny, které nastupují s přibývajícím věkem – fragility (křehkost) – bez ohledu na případná onemocnění jedince.⁴²

Nízké společenské hodnocení stáří vede k nedostatečnému zájmu o kvalitní poznání tohoto životního období a o porozumění jeho specifičnosti. Domácí násilí je naučené chování ve vztahu mezi blízkými lidmi. Jeho projevy ve stáří mohou být vyvrcholením předchozích špatných vztahů, ale může se projevit také naprosto nečekaně, například při onemocnění, které vyžaduje dlouhodobější péči druhé osoby a není možné ji zajistit jinak.

³⁸ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 80.

³⁹ VANÍČKOVÁ, E., et al. *Násilí v rodině*. Praha, 1995, s. 43.

⁴⁰ VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. Praha, 2004, s. 80.

⁴¹ VYKOPALOVÁ, H. *Násilí na seniorech*. Olomouc, 2002, s. 3.

⁴² VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 76 – 77.

Životní situace, které podporují vznik domácího násilí ve vyšším věku:

- závislost, sociální izolovanost a nedostatek sebedůvěry;
- dlouhodobé závažnější onemocnění;
- návrat dospělých dětí k rodičům (často se jedná o osoby, které nejsou ve svém osobním životě příliš úspěšné, rozvedly se, přišly o byt, nemají práci, jsou závislé na alkoholu nebo jiných omamných látkách);
- soužití starých rodičů s duševně nemocnými dospělými dětmi (rodiče postupně ztrácí autoritu, mají z nich strach a snaží se je dostat na léčení).⁴³

Podle o. s. Život 90 se obětí násilí u nás stává až 20 % lidí starších 60 let. Latence tohoto jevu je vysoká. Podle zkušeností pomáhajících organizací odmítají senioři své trýznitele z rodiny označit, nejčastěji z pocitu strachu, studu a závislosti na pomoci druhých.⁴⁴

1.7.5 Násilí na zdravotně postižených

Tato skupina jako obětí je téměř neznámá, pouze nejzávažnější případy, které zpravidla končí tragicky a dostanou se před soud, jsou zveřejněny. Násilí páchané na postižených je skryté, neexistují žádné statistické údaje o jeho výskytu. Zdravotně postižení jsou velmi zranitelnou skupinou, protože jsou mnohdy odkázány na péči násilníka, a vzhledem ke svému handicapu se ne vždy dokáží účinně bránit.⁴⁵

1.7.6 Násilí na mužích

Dlouhá léta nikdo nevěřil tomu, že muži mohou být také oběťmi domácího násilí. Stále přetrvává důraz na ženy coby oběti, ale je čím dál zřejmější, že muži se jimi mohou také stát.⁴⁶

Podle záznamů v kriminalistických archivech jsou muži nejčastějšími oběťmi násilí, což je pravda, ale tento údaj nezahrnuje oblast domácího násilí. Domácí násilí páchané na mužích je dnes relativně neprozkoumaná oblast.⁴⁷

Podle výzkumných údajů i podle statistik poradenských center se počet

---

⁴³ *Domácí násilí - Senioři* [online]. Bílý kruh bezpečí, 2007. [cit. 2008-11-23]. Dostupný z <<http://domacinasili.cz/cz/redakce/ohrozene-osoby/seniori/r86>>

⁴⁴ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 77.

⁴⁵ *Informace o domácím násilí* [online]. Acorus. [cit. 2008-11-23]. Dostupný z <<http://www.acorus.cz/cz/informace-o-domacim-nasili.html>>

⁴⁶ CONWAY, HELEN L. *Domácí násilí*. Praha, 2007, s. 39.

⁴⁷ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. Brno, 2008, s. 18.

mužských obětí domácího násilí pohybuje v intervalu 2 až 5 %. Koncem devadesátých let se však tento obraz začíná měnit. Objevují se sofistikovanější studie, které začínají zpochybňovat jednosměrnost domácího násilí.

Ve společnosti se dlouhou dobu nepovažovalo za možné, že by muži mohli být oběťmi domácího násilí. Není zcela zřejmé, proč tomu tak je, lze však naznačit několik důvodů. Může to mít hodně co do činění se skutečností, že velká část průzkumů i praktických kroků byla prováděna z feministického hlediska. Důraz se kladl na systematickou nadvládu mužů nad ženami, a do tohoto obrazu mužské oběti moc nezapadaly. Předpokládalo se, že ženy vzhledem ke své výšce a síle, nedokážou muži způsobit zranění. Navíc není žádná síla potřeba k tomu, aby žena muže trýznila duševně. A v neposlední řadě fyzickou sílu vyvažuje použití zbraně. Dalším důvodem může být to, že muži nejsou schopni v takové míře jako ženy vystoupit a přiznat, že mají problém. Ve společnosti je přijatelnější obraz ženy jako slabé oběti, která potřebuje pomoc. Rovněž to může být tím, že muži si dokážou lépe pomoci sami. Muž, ač je obětí, bývá v lepší pozici než žena - oběť, rozhodne-li se opustit domov.⁴⁸

Ačkoli se výzkum násilí mezi partnery orientoval zprvu hlavně na týrané ženy, což bylo logickým důsledkem faktu, že byl iniciován feministickým hnutím, postupně se pozornost zaměřovala i na jeho další podoby, jakými jsou i násilí na mužích nebo v homosexuálních párech. Za více než třicet let intenzivního výzkumu násilí mezi intimní partnery, realizovaného v západních zemích, pak došlo ke značnému prohloubení znalostí o tomto fenoménu i o jeho jednotlivých aspektech. Většina vyspělých zemí přistoupila na základě výsledků těchto studií ke změnám v legislativě a rozšířily se i služby poskytované obětem domácího násilí.⁴⁹

1.8 Pachatel

Pachatelem může být kdokoliv, kdo společně sdílí společný byt nebo dům bez ohledu na jeho postavení v rodině. U pachatele nesehrává významnou roli jeho náboženské vyznání, dosažený stupeň vzdělání ani příslušnost k etniku. Typickým je dvojí vzorec chování - navenek přistupuje ke své oběti pozorně a mile, v soukromí je bezohledný a násilnický.

Typickým pro pachatele domácího násilí bývá jeho nízké sebevědomí, snaha

---

⁴⁸ CONWAY, HELEN L. *Domácí násilí*. Praha, 2007, s. 41 – 42.

⁴⁹ BURIÁNEK, J., et al. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha, 2006, s. 12.

neustále kontrolovat, vychovávat a omezovat blízkou osobu, neschopnost vyjadřovat své city a udržování povrchních vztahů. Pachatel považuje násilí za vhodný a správný způsob řešení konfliktů v partnerství a v rodině. Svě násilnické chování bagatelizuje, omlouvá, popírá a vymýšlí si pro ně jiná zdůvodnění (vliv alkoholu, provokace oběti, stres, pouhá hádka či neshoda apod.).

Na druhé straně bývá pachatel domácího násilí na přítomnost oběti v partnerském vztahu závislý a špatně snáší odchod oběti ze společné domácnosti. V tomto stadiu uplatňuje sliby, dárky, výhrůžky, násilí, ovlivňování okolí, únos dítěte apod.⁵⁰

Domácí násilí je tvořeno řadou odlišných motivů chování a osobnostních charakteristik. Některé z nich jsou ale pro pachatele domácího násilí společné:

- nízká sebeúcta a slabá funkce ega;
- nedostatečná kontrola impulsů;
- extrémní žárlivost;
- reakce na stres, kterou se pachatel snaží ovládnout pomocí alkoholu a fyzicky napadá ženu;
- užívání sexu jako agresivního činu sloužícímu ke zvýšení sebeúcty;
- víra v tradiční a patriarchální rodinu;
- lpění na zastaralých názorech na mužskou nadřazenost a nadvládu.⁵¹

Psychologické studie násilných a agresivních mužů také prokazují, že jednou z příčin jejich agrese je to, že nemají nad svojí ženou žádnou moc, nebo dokonce naopak - že mají tyto ženy moc nad nimi, případně není postavení obou partnerů ve vztahu jednoznačné.⁵²

Protože muži byli po celou historii lidstva, ve všech různých kulturách a dobách ti, kteří byli mnohem agresivnější, máme tendenci hledat skutečný původ tohoto jevu v jejich biologických a genetických předpokladech.

1.8.1 Hraje nějakou roli rodinné prostředí?

Pokud tedy není agrese, stejně jako i jiné povahové rysy, vrozená, kde se tedy v člověku bere? Proč se někteří z nás v průběhu života „naučí“ být agresivní a jiní zase

---

⁵⁰ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha, 2005, s. 59.

⁵¹ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 49 – 50.

⁵² BUSKOTTE, A. *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. Brno, 2008, s. 71.

ne? Ohlédnutí do biografí mužů s prokazatelně násilnými sklony, agresivních mladistvých ale i kriminálních, ukazují jasná fakta: **Násilí má původ taktéž v násilí.**⁵³

Zdá se, že násilné chování se opravdu může předávat po celé generace. Chování dětí se formuje podle vzoru jejich rodičů. Zažijí-li v dětství takový rodinný život, kdy tatínek bijící maminku je běžnou záležitostí, pak je velmi pravděpodobné, že až vyrostou, budou agresivní chování opakovat i ve svých vztazích v dospělosti. Muž bude bít své partnerky. Rovněž je pravděpodobné, že malé děvče, které je svědkem domácího násilí, v budoucnosti nejspíš zůstane s partnerem, o kterém ví nebo tuší, že se k ní bude chovat násilně. Takoví dospělí zpravidla nevědí, že násilí není přijatelné, dokud jim to někdo neřekne. Připadá jim to jako běžná součást rodinného života. Avšak ne každý chlapec, který v dětství zažil, jak otec týrá matku, se stane sám agresorem. Některé muže chování vlastního otce natolik poznamená, že se zařeknou, že nikdy nebudou jako on. Záleží to na každém jednotlivci.⁵⁴

2 RAKOUSKÝ MODEL OCHRANY PŘED NÁSILÍM V RODINĚ

V posledních deseti letech byla v Rakousku zavedena některá důležitá opatření proti násilí na ženách. Ta zahrnují zavedení povinných výcvikových programů pro policii, vytvoření platformy proti domácímu násilí a sestavení informačních zdrojů a tréninkových strategií.

Nejzásadnější průlom v ochraně před domácím násilím byl učiněn v roce 1997, kdy vstoupil v účinnost „**Spolkový zákon na ochranu před domácím násilím**“ (Bundesgesetz zum Schutz vor Gewalt in der Familie neboli ve zkrácené podobě „Gewaltschutzgesetz“). V návaznosti na něj byl novelizován také zákon o policii (Sicherheitspolizeigesetz) a některé další zákony (např. o výkonu exekuce).⁵⁵

V zákonech je použit celkem jednoduchý princip: agresor musí jít a nést důsledky svého konání, zatímco oběť má právo zůstat doma a být chráněna před dalším násilím.

V zákoně na ochranu před násilím v rodině tuto ideu vyjadřuje především § 382b odst. 1 o vykázání z bytu a § 382b odst. 2 o zákazu pobývání na určitých

⁵³ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. Brno, 2008, s. 68 – 69.

⁵⁴ CONWAY, HELEN L. *Domácí násilí*. Praha, 2007, s. 54.

⁵⁵ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 187.

místech a vyhledávání kontaktu s obětí domácího násilí. § 382b odst. 1 uvádí: „Osobě, která činí společné soužití s blízkým příslušníkem nesnesitelným tím, že blízkého příslušníka tělesně napadá, vyhrožuje mu tímto nebo vykazuje chování zásadně poškozující psychické zdraví blízkého příslušníka, soud na žádost této blízké osoby uloží:

- 1. opuštění bytu a jeho bezprostředního okolí;**
- 2. zákaz návratu do bytu a jeho bezprostředního okolí.**⁵⁶

Od této chvíle tedy již není možné, alespoň podle dikce zákona, aby ohrožená osoba musela utíkat, skrývat se před násilnou osobou v různých azylových zařízeních, a tím ztratila své sociální okolí, kontakty, domov.⁵⁷

Po novelizaci zákona o ochraně před násilím v rodině (1. 2. 2000) je institut vykázání uvalován obvykle společně se zákazem vstupu do společného bydliště. Přibližně v 82 % jsou oba příkazy vydávány současně.⁵⁸

Rakouská právní úprava, podobně jako další státy, které tento model převzaly, vychází ze zásad:

- Násilí odehrávající se v soukromí je věcí veřejnou a stát má povinnost ho odvrátit.
- Prioritní je bezpečnost osoby násilím ohrožované.
- Svou pozornost je třeba nasměrovat nikoli k jednotlivému trestnému činu, ale na násilný vztah.
- Zákaz násilí musí být stanoven dostatečně jednoznačně, a to bez ohledu na místo, kde k násilí dochází.
- Za násilí je plně odpovědná násilná osoba.
- Koncepční a multiinstitucionální přístup je nezbytný.⁵⁹

---

⁵⁶ ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M. *Domácí násilí : přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie*. Praha, 2002, s. 116.

⁵⁷ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 187.

⁵⁸ ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M. *Domácí násilí : přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie*. Praha, 2002, s. 117.

⁵⁹ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 188.

Ochrana a pomoc osobám ohroženým domácím násilím se opírá o tři pilíře:

- Oprávnění policie k dočasnému vykázaní násilné osoby ze společného obydlí a nařízení zákazu vstupu.
- Prodloužení doby vykázaní předběžným opatřením civilního soudu, které může, ale nemusí bezprostředně navazovat na vykázaní.
- Vytvoření intervenčních míst, která musí být informována o zásahu policie a která na základě této informace sama navážou kontakt s násilím ohroženou osobou s nabídkou pomoci.⁶⁰

O rakouský model je ve světě značný zájem. Je oceňován odborníky v různých zemích. Přitahuje i pozornost politiků. Poslanci evropského parlamentu jej nedávno vyhodnotili jako „*the best practice*“.⁶¹ Rakouský model se proto stal vzorem i pro další evropské úpravy, z těchto zkušeností vychází i české zákonodárství.⁶²

Alfou a omegou rakouského modelu je jasně zakotvená a upravená povinnost policie chránit v případě domácího násilí především bezpečí ohroženého - tedy oběti. Dalším podstatným prvkem rakouského modelu je provázanost policejních a sociálních opatření. Oběť domácího násilí není po odjezdu policie ponechána sama sobě, ale je jí nabídnuta sociálně právní pomoc. Není však tlačena do konkrétního rozhodnutí, nýbrž jsou jí poskytovány varianty řešení její situace. Tím, že je jí garantováno právo setrvat v bytě, má výrazně lepší podmínky koncentrovat se přímo na problém perspektiv soužití s násilným partnerem.

V Rakousku vznikla iniciativa na zřízení intervenčních center od feministických skupin, vycházející z práce v azylech pro ženy. Jejich cílem je pomáhat obětem v uplatňování jejich práv (individuální aspekty) a na druhé straně zlepšit metody intervence a spolupráce mezi jednotlivými úřady (institucionální aspekty).⁶³

Rakouský model byl pro české podmínky velkou inspirací, neboť právě ochrana obětí domácího násilí před dalšími atakami agresivního partnera byla u nás zcela nedostatečná.

---

⁶⁰ VOŇKOVÁ, J., et al. *Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku*. Praha, 2007, s. 13.

⁶¹ ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M. *Domácí násilí : přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie*. Praha, 2002, s. 123.

⁶² VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 181.

⁶³ ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M. *Domácí násilí : přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie*. Praha, 2002, s. 123 - 124.

3 VÝVOJ OCHRANY PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM V ČR

Novodobé české právo vždy zakazovalo násilí proti člověku a postihovalo je sankcemi, a to i vězením. Dlouhá léta ale trvalo, než čeští zákonodárci pochopili, že domácí násilí je tak specifické protiprávní jednání, že na ně v zákonech nestačí obecné (systémové) zákazy a tresty - že vyžaduje speciální právní úpravu.⁶⁴

V České společnosti se problematice partnerského násilí dlouho nedostávalo adekvátní pozornosti. Před rokem 1989 nebylo násilí mezi intimními partnery vůbec předmětem veřejné diskuze.

Po roce 1989 se začaly objevovat první nevládní organizace zaměřené na pomoc obětem domácího násilí a kromě přímé pomoci klientům se musely zaměřit také na šíření osvěty mezi veřejností⁶⁵ a snažily se přesvědčit zákonodárce o nedostatečné právní úpravě.

Roku 1995 Koordinační kruh prevence násilí na ženách připomněl svými akcemi 25. listopad jako den proti násilí na ženách. V Česku to bylo poprvé (datum původně vyhlásily ženské organizace v Kolumbii). Později, v prosinci 1999, Valné shromáždění Organizace spojených národů oficiálně vyhlásilo 25. listopad za Mezinárodní den proti násilí na ženách (International Day of the Elimination of Violence against Women). Akce proti násilí na ženách (16 akčních dnů proti genderovému násilí) se každoročně konají od tohoto data až do 10. prosince - Dne lidských práv.⁶⁶

Až v letech 1996 - 97 se v ČR začalo hovořit o domácím násilí jako o naléhavém, svébytném problému, který je hoden zvláštního zřetele ze strany státu a jeho institucí.⁶⁷

V České republice je obětem domácího násilí od 11. 9. 2001 dostupná pomoc prostřednictvím telefonní linky s nepřetržitým provozem. Zřízení linky a její provoz podpořila společnost Philip Morris ČR. V roce 2002 na její činnost částečně přispělo Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Linka denně pomůže více než deseti osobám, průměrná délka hovoru je dvacet minut.⁶⁸

---

⁶⁴ CONWAY, HELEN L. *Domácí násilí*. Praha, 2007, s. 77.

⁶⁵ BURIÁNEK, J., et al. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. Praha, 2006, s. 12.

⁶⁶ CONWAY, HELEN L. *Domácí násilí*. Praha, 2007, s. 77.

⁶⁷ ŠEDIVÁ, M., VITOUŠOVÁ, P. *Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí na komunitní úrovni*. Praha, 2005, s. 1.

⁶⁸ ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M. *Domácí násilí : přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie*. Praha, 2002, s. 9.

V roce 2003 se konala odborná setkání u kulatých stolů pod gescí Ministerstva vnitra ČR, která vyústila v rozhodnutí vlády uložit resortům Ministerstva spravedlnosti, Ministerstva vnitra, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy konkrétní úkoly a jmenovat monitorovací skupinu k dohledu nad jejich plněním. Sítilo a koordinovalo se hnutí feministických organizací, které se zaměřily zejména na kampaně proti násilí na ženách a na přímou pomoc týraným ženám.⁶⁹ Ve stejném roce vyhlásilo deset českých nevládních organizací - za podpory Nadace Open Society Fund Praha - kampaň proti domácímu násilí na ženách. Šlo o spolky z různých českých krajů, které se v rámci své činnosti zabývají domácím násilím vůči ženám: ROSA (koordinátor kampaně), Acorus, Český svaz žen, Magdalenium, Most k životu, NESEHNUTÍ Brno, Poradna pro ženy v tísní, proFem, Slezská diakonie - poradna ELPIS a Ženy bez násilí. Cílem kampaně bylo zvýšit informovanost o domácím násilí a posílit povědomí o tom, že je nepřijatelné.⁷⁰ Byly také publikovány výsledky reprezentativního výzkumu domácího násilí v ČR (2001 - agentura STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris) a řada dalších dílčích výzkumů a šetření. Českou republiku navštívila řada zahraničních expertů, například dr. Albin Dearing, autor rakouské legislativní úpravy na ochranu obětí domácího násilí.

V říjnu 2004 se v Praze konal I. Národní kongres Aliance proti domácímu násilí pod názvem „Nová legislativa a nová praxe“.⁷¹

Dne 1. června 2004 vstoupila v Česku v účinnost novela trestního zákona, trestající týrání osoby, která s pachatelem žije ve společném obydlí. Zákonodárce se zde inspiroval speciální ochranou osob v pachatelově péči nebo výchově. Násilí na nich postihoval trestní zákon tradičně: paragraf 215 (týrání svěřené osoby) bychom našli už v původním znění trestního zákona, platném od roku 1961. Jenže obětí domácího násilí, které nebyly v pachatelově péči nebo výchově (zejména manželek a družek pachatelů), se tenhle paragraf netýkal. Novela hned za něj zařadila do trestního zákona analogický paragraf 215a - týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě. Za tento nový trestný čin umožňuje zákon uložit až tři roky vězení, ve třech případech - při páchání trestného činu na více osobách nebo po delší dobu anebo zvlášť surovým způsobem - dokonce vězení od dvou do osmi let.⁷²

Dostupnějšími se v ČR stala místa pomoci, především celostátní nonstop DONA

⁶⁹ ŠEDIVÁ, M., VITOUŠOVÁ, P. *Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí na komunitní úrovni*. Praha, 2005, s. 1.

⁷⁰ CONWAY, HELEN L. *Domácí násilí*. Praha, 2007, s. 78.

⁷¹ ŠEDIVÁ, M., VITOUŠOVÁ, P. *Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí na komunitní úrovni*. Praha, 2005, s. 1.

⁷² CONWAY, HELEN L. *Domácí násilí*. Praha, 2007, s. 78.

linka pro pomoc obětem domácího násilí a trestných činů, azylové domy, poradenské služby a nově i terapeutické programy. Velkým úspěchem byl vznik Aliance proti domácímu násilí (z iniciativy Bílého kruhu bezpečí na půdě Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR) v roce 2002, která pracuje dosud. V rámci Aliance byla vytvořena Expertní skupina, která zpracovala návrh Zákona na ochranu před domácím násilím v ČR.⁷³

Dne 10. září 2004 byl vydán Metodický pokyn ředitele úřadu služby kriminální policie a vyšetřování PP ČR, kterým se upravuje postup Policie České republiky při oznámení, prověřování a vyšetřování případů domácího násilí.

Dne 14. března 2006 schválil český parlament zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím. Tento zákon, účinný od 1. ledna 2007, obsahuje prakticky jen paragrafy, kterými se mění jiné zákony: zákon o Policii České republiky, občanský soudní řád, trestní zákon a zákony o sociálním zabezpečení.⁷⁴

4 LEGISLATIVNÍ OPATŘENÍ V OBLASTI DOMÁCÍHO NÁSILÍ V ČR

Ochrana oběti by měla být základem každé intervence v případech domácího násilí. Legislativní opatření a možnosti právní ochrany obětí dané země významným způsobem ovlivňují efektivnost prevence opakování násilí v rodině a pomoc a ochranu osobě ohrožené domácím násilím.⁷⁵

Za legislativní milníky v České republice lze označit zavedení nové skutkové podstaty trestného činu, totiž „týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě“, projednávané na parlamentní úrovni v první polovině roku 2004. Jde o § 215a trestního zákona, lidově nazývaný „domácí násilí“. Druhým milníkem je zákon č. 135/2006 Sb., který od 1. 1. 2007 přináší zcela nové podmínky pro zajišťování ochrany rodiny před domácím násilím.⁷⁶

---

⁷³ ŠEDIVÁ, M., VITOUŠOVÁ, P. *Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí na komunitní úrovni*. Praha, 2005, s. 1.

⁷⁴ CONWAY, HELEN L. *Domácí násilí*. Praha, 2007, s. 78.

⁷⁵ VARGOVÁ, B., et al. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 69.

⁷⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky : (domácí násilí, stalking, predikce násilí)*. Praha, 2008, s. 9.

Právní rámec ochrany před domácím násilím v ČR:

- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Protiprávní jednání mezi osobami blízkými, které nedosahuje typové nebezpečnosti trestného činu, lze také sankcionovat jako přestupky proti občanskému soužití.
- Zákon č. 91/2004 Sb., novela trestního zákona, která upravuje § 215a Týrání osoby žijící ve společném bytě nebo domě.
- Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.
- Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. V platném znění tohoto zákona je činnost intervenčních center vymezena v § 60 jako krizová pomoc, která je nabídnuta a poskytnuta osobám ohroženým domácím násilím.⁷⁷

4.1 Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Přestupky jsou skutky, které se vyznačují nižším stupněm společenské nebezpečnosti protiprávního jednání a postačí zavinění nedbalostní, není-li výslovně uvedeno, že je třeba úmyslného zavinění.⁷⁸

Podkladem pro zahájení řízení o přestupku je oznámení státního orgánu, policie nebo obce, právnické osoby nebo občana. Jsou projednávány z úřední povinnosti, pokud nejde o přestupky návrhové. Požádá-li o to oznamovatel, vyrozumí jej správní orgán do 30 dnů od oznámení, jaká opatření ve věci učinil.⁷⁹

Domácí násilí je sankcionováno nejčastěji jako přestupek proti občanskému soužití podle § 49 odst. 1 písm. a), c), e) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích v platném znění:

- (1) „Přestupku se dopustí ten, kdo
- a) jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,
  - c) úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním,

⁷⁷ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. Brno, 2008, s. 4.

⁷⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.

⁷⁹ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 88.

- e) působí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro jeho sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav anebo pro jeho stav manželský nebo rodinný.⁸⁰

V případě domácího násilí se nejčastěji jedná o vyhrožování újmou na zdraví, o drobné ublížení na zdraví, o schválnosti nebo jiné hrubé jednání.

Za přestupek lze uložit pouze jako sankci napomenutí či pokutu. Nikdy však nelze obě tyto sankce uložit současně.⁸¹ Vedle pokuty nebo napomenutí, zákazu činnosti či propadnutí věci lze vyslovit i ochranné opatření omezující povahy, které spočívá v zákazu návštěvy veřejných míst nebo zabránění věci.⁸²

Přestupky podle písm. a) a e) patří mezi **tzv. přestupky návrhové**, přestupek lze tedy projednat jedině tehdy, pokud postižená osoba podala návrh nejpozději do tří měsíců ode dne, kdy se dozvěděla o přestupku nebo o postoupení věci orgánům činným v trestním řízení.⁸³ Finanční sankce za přestupek – pakliže je pachatel uznán vinným – dosahuje částky max. 3000 Kč (v případě přestupku dle § 49 e) max. 5000 Kč).⁸⁴

4.2 Zákon č. 91/2004 Sb., novela trestního zákona

Nulovou toleranci k domácímu násilí (ať již psychické nebo fyzické povahy) deklarovala v českém právu, po několikaletém tlaku nevládních organizací, novela trestního zákona, provedená zákonem č. 91/2004 Sb., který v § 215a kodifikuje trestný čin „**Týrání osoby žijící ve společně obývaném bytě nebo domě**“.⁸⁵

Ten přímo zní:

- (1) „Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společně obývaném

⁸⁰ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, § 49, odst. 1 písm. a), c), e).

⁸¹ Důvodová zpráva k zákonu č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.

⁸² VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 89.

⁸³ Důvodová zpráva k zákonu č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.

⁸⁴ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 89.

⁸⁵ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 98.

bytě nebo domě, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 zvláště surovým způsobem nebo na více osobách, nebo

b) pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu.⁸⁶

Jedná se o novou samostatnou skutkovou podstatu zahrnující pouze „domácí násilí“ a vyjadřující specifické znaky tohoto trestného činu: Pachatelé v tomto případě týrají jiné osoby a činí tak vůči osobám blízkým a dalším osobám žijícím s nimi ve společně obývaném bytě nebo domě, přitom nemusí vést společnou domácnost (v případě rozvedených manželů, dětí a prarodičů, nájemce a podnájemce). V důsledku toho je u nich dána specifická forma vzájemné závislosti. Ta plyne ze skutečnosti, že pachatel i oběť mají společné bydliště a mají ztíženou možnost tento společně obývaný byt nebo dům opustit.

Týrání se podle nové skutkové podstaty týká jak osob blízkých, tak i jiných osob žijících ve společně obývaném bytě nebo domě. Nevyžaduje se, aby u oběti vznikly následky na zdraví, ale musí jít o jednání, které týraná osoba pro jeho krutost, bezohlednost nebo bolestivost pociťuje jako těžké příkoří.⁸⁷

Pachatel bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.⁸⁸ Přísnější trestní sazbou, a to odnětím svobody na dvě léta až osm let bude postižen, spáchá-li čin zvláště surovým způsobem nebo na více osobách nebo pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu.⁸⁹

Skutková podstata podle § 215a není zařazena ve výčtu trestných činů podle § 163 trestního řádu, tzn. k zahájení trestního stíhání podle § 215a není třeba souhlasu poškozené/ho.⁹⁰

Výklad pojmů § 215a trestního zákona:

Týrání - týráním je zde myšleno úmyslné zlé nakládání s blízkou osobou, vyznačující se - vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří (může jít o bití, pálení či jiné tělesné poškozování, ale i psychické a sexuální násilí, vydírání nebo zneužívání,

⁸⁶ Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, § 215a, odst. 1 a 2.

⁸⁷ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha, 2005, s. 54 – 55.

⁸⁸ VARGOVÁ, B., et al. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 69.

⁸⁹ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha, 2005, s. 55.

⁹⁰ VARGOVÁ, B., et al. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 69.

vyhrožování, nucení k ponižujícím úsluhám nebo jiným činnostem, které týranou osobu neúměrně fyzicky nebo psychicky zatěžují). Nevyžaduje se, aby šlo o jednání soustavné nebo delší dobu trvajících. Týká se tedy osob blízkých a jiných žijících ve společném obydlí.

Blízká osoba - rozumí se jí (ve smyslu § 89 odst. 8 trestního zákona) příbuzný v pokolení prímém, osvojitel, osvojenec, sourozenec a manžel.

Jiná osoba - osoba v poměru rodinném, obdobném nebo i osoba bez takového vztahu, která žije ve společně obývaném bytě nebo domě.

Zvlášť surový způsob - zlé nakládání s výraznou mírou brutality, která se vymyká z rámce běžného u většiny trestných činů podobného druhu.

Na více osobách - je naplněno, jestliže byly vystaveny zlému nakládání nejméně tři osoby.

Společně obývaný byt nebo dům - navazuje na pojem „obydlí“, který je vymezen v § 82 odst. 1 trestního řádu, jako „byt nebo jiný prostor sloužící k bydlení a prostory (příslušenství) k nim náležející“.⁹¹ Toto vymezení se vztahuje tedy nejen na byty, ale i rodinné domky, obytné chaty, hotelové domy, ubytovny, vysokoškolské koleje apod., tedy veškeré prostory sloužící k bydlení. Tento pojem neklade důraz na vedení společné domácnosti, ale jen na faktický stav společného bydlení, ať už jeho důvodem je jakýkoli titul - vlastnictví nemovitosti, nájemní či podnájemní vztah i faktické společné bydlení na základě rodinných i jiných vztahů.⁹²

Uvedený trestný čin však vymezuje pouze jedno protiprávní jednání z množiny trestných činů, které lze pod domácí násilí zahrnout.⁹³

Trestní zákon, č. 140/1961 Sb., obsahuje ještě několik dalších paragrafů dotýkajících se domácího násilí. Mezi tyto patří například také § 215, který je podobný výše zmíněnému paragrafu, ale vztahuje se na osoby, které má pachatel v péči nebo ve výchově.

§ 215 Týrání svěřené osoby - kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově, může být potrestán odnětím svobody na šest měsíců až osm let. Ochrana se poskytuje nejen nezletilým dětem, ale i osobám zletilým, které z jakéhokoliv důvodu (nemoc, stáří, invalidita, mentální retardace apod.) jsou odkázány na péči jiných osob.

⁹¹ DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. Praha, 2005, s. 55 – 56.

⁹² BUSKOTTE, A. *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. Brno, 2008, s. 21.

⁹³ VOŇKOVÁ, J., et al. *Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku*. Praha, 2007, s. 19.

Není rozhodné na jakém základě – zákonná úprava, soudní rozhodnutí, smlouva atd. – se péče nebo výchova poskytuje. Pachatelem tohoto trestného činu tedy mohou být nejen rodiče, resp. jeden z nich, ale i učitelé, vychovatelé, sportovní trenéři, ošetřovatelky, přátelé a známí rodičů týrané osoby i jiné osoby, jejichž vztah k týranému je zcela nahodilý.⁹⁴ Pojem „týrání“ je popsáno výše u § 215a.

Pokud útočník způsobí oběti poškození na zdraví, může být toto jeho jednání posuzováno jako trestný čin ublížení na zdraví, podle § 221 nebo § 222 trestního zákona.

§ 221 Ublížení na zdraví - za „ublížení na zdraví“ můžeme pokládat takový stav (onemocnění, poranění), který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje výkon obvyklé činnosti nebo má jiný vliv na obvyklý způsob života poškozeného a který zpravidla vyžaduje lékařské ošetření, i když nezanechává trvalé následky. Ve shodě s naukou a praxí lze tento pojem vymezit jako způsobení takové poruchy normálních tělesných nebo duševních funkcí, která znesnadňuje poškozenému výkon obvyklé činnosti, resp. má vliv na způsob jeho života a není zcela přechodného rázu – činí podle praxe nejméně 7 dnů. „Ublížení na zdraví“ bude zpravidla ovlivňovat nepříznivě pracovní schopnost v tom smyslu, že vyřadí postiženého dočasně z pracovního procesu. Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, může být potrestán odnětím svobody až na osm let.⁹⁵

§ 222 Ublížení na zdraví - těžkou újmu na zdraví se rozumí jen vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění. Za těchto podmínek je těžkou újmu na zdraví zmrzačení, ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, ochromení údu, ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, poškození důležitého orgánu, zohydění, vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, mučivé útrapy, delší dobu trvající porucha zdraví. (K otázce těžké újmy se vyjadřuje soudní znalec z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství.) Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, může být potrestán odnětím svobody na dvě léta až dvanáct let.⁹⁶

§ 231 Omezování osobní svobody - kdo jinému bez oprávnění brání užívat osobní svobody, může být potrestán odnětím svobody na dva až deset let. Bránění v užívání osobní svobody je zásah, jímž se znemožňuje nebo omezuje volný pohyb člověka a zároveň se mu zabraňuje o svém pohybu svobodně rozhodovat. Bránění

⁹⁴ JELÍNEK, J., et al. *Trestní zákon a trestní řád : poznámkové vydání s judikaturou*. Praha, 2007, s. 255.

⁹⁵ JELÍNEK, J., et al. *Trestní zákon a trestní řád : poznámkové vydání s judikaturou*. Praha, 2007, s. 267.

⁹⁶ VARGOVÁ, B., et al. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 70.

v užívání osobní svobody musí být nesnadno překonatelné. K bránění užívat osobní svobody musí dojít *bez oprávnění*. Nikdo nesmí být stíhán nebo zbaven osobní svobody jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon (čl. 8 odst. 2 LPS). Zásahy do osobní svobody jsou možné především v trestním stíhání.⁹⁷

§ 232 Zbavení osobní svobody - kdo jiného zbaví osobní svobody, může být potrestán odnětím svobody na tři léta až 12 let. Zbavení osobní svobody znamená trvalé nebo alespoň dlouho trvající omezení osobní svobody, které se blíží uvěznění, kdy osvobození je při něm velmi ztíženo a je zvláště obtížné.

§ 235 Vydírání - kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, může být potrestán odnětím svobody až na 12 let. Pohrůzkou násilí se rozumí jak pohrůžka bezprostředního násilí, tak i pohrůžka násilí, které má být vykonáno nikoliv ihned, ale teprve v bližší nebo vzdálenější budoucnosti. Pohrůžka jiné těžké újmy může spočívat v hrozbě způsobení majetkové újmy, vážné újmy na cti a dobré pověsti, směřovat k rozvratu manželství nebo rodinného života apod.⁹⁸

§ 237 Útisk - kdo jiného nutí, zneužívaje jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal, opominul nebo trpěl, může být potrestán odnětím svobody až na šest měsíců. Ustavení § 237 trestního zákona chrání svobodu rozhodování člověka.⁹⁹

§ 197a Násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci - kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, může být potrestán odnětím svobody až na jeden rok. Jinou těžkou újmou může být např. i vyhrožování způsobením škody velkého rozsahu nebo na věci vysoké umělecké hodnoty, ke které má navíc poškozený citový vztah anebo vyhrožování usmrcením nebo těžkou újmou na zdraví i osobě poškozenému blízké apod. Důvodnou obavou se rozumí vyšší stupeň tísnivého pocitu ze zla, kterým je vyhrožováno. Pokud je vyhrožování doprovázeno chováním, které ilustruje odhodlání pachatele vyhrůžky splnit (např. vyhrůžka usmrcením nebo způsobením těžké újmy na zdraví doprovázená šermováním nožem či pozvednutím jiné zbraně), lze dovodit, že je způsobilé vzbudit důvodnou obavu. Není třeba, aby ten, jemuž je vyhrožováno, byl přítomen. Stačí, když je vyhrůžka adresována poškozenému

---

⁹⁷ ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. *Trestní zákon : komentář. II. díl, § 91 až § 301*. Praha, 2004, s. 1358 – 1359.

⁹⁸ VARGOVÁ, B., et al. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 71.

⁹⁹ JELÍNEK, J., et al. *Trestní zákon a trestní řád : poznámkové vydání s judikaturou*. Praha, 2007, s. 290.

takovým způsobem, že pachatel si je vědom toho, že se poškozený o ní dozví (např. prostřednictvím další osoby, telefonicky, dopisem apod.).¹⁰⁰

§ 241 Znásilnění - kdo násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí nutí ženu k souloži, nebo kdo k takovému činu zneužije její bezbrannosti, může být potrestán odnětím svobody na dvě léta až 15 let. Nezáleží na věku osoby ženského pohlaví a vztahu k pachateli (za ženu v tomto smyslu je třeba považovat i malé dítě i manželku). Za násilí se považuje použití fyzické síly ze strany pachatele za účelem překonání nebo zamezení vážně míněného odporu ženy a dosažení soulože proti její vůli. Pohrůzka bezprostředního násilí je taková pohrůzka z níž by bylo patrné, že násilí bude použito okamžitě, nepodrobí-li se napadená vůli útočníka.¹⁰¹

Další ustanovení trestního zákona vztahující se k problematice domácího násilí:

§ 171 Maření výkonu úředního rozhodnutí

§ 185 Nedovolené ozbrojování

§ 202 Výtržnictví

§ 205 Ohrožování mravnosti

§ 212 Opuštění dítěte

§ 213 Zanedbání povinné výživy

§ 216 Únos

§ 217 Ohrožování mravní výchovy mládeže

§ 219 Vražda

§ 238 Porušování domovní svobody

§ 242 Pohlavní zneužívání - zneužití osoby mladší 15 let

4.3 Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím

Dne 14. března 2006 přijala Česká republika novou právní úpravu na ochranu před domácím násilím: zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím (dále jen zákon o domácím násilí) s účinností od 1. 1. 2007. Změna se týkala těchto zákonů: zákon o Policii ČR (z. č. 283/1991 Sb.), občanský soudní řád (z. č. 99/1963 Sb.), trestní zákon (z. č. 140/1961 Sb.), zákon

¹⁰⁰ VARGOVÁ, B., et al. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 69.

¹⁰¹ VARGOVÁ, B., et al. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 71.

o sociálním zabezpečení (z. č. 100/1988 Sb.) a zákon o působnosti orgánů ČR v sociálním zabezpečení (z. č. 114/1988 Sb.).

Touto přijatou právní úpravou byl tak poprvé zcela jasně vyjádřen postoj státu vůči domácímu násilí, vůle netolerovat je ze strany osoby násilné a pomoci ohroženým osobám včas jejich situaci řešit. Česká republika se tak jako další z evropských zemí přihlásila k řešení problematiky domácího násilí, které se v ČR dotýká více jak 16 % české populace starší 15 let.¹⁰²

Modelem pro návrh tohoto zákona byl rakouský zákon proti domácímu násilí, který zavedl tzv. institut vykázání již v roce 1997.

Návrh zákona byl zpracován expertní skupinou vytvořenou při Alianci proti domácímu násilí.¹⁰³ Bílý kruh bezpečí (BKB) založil tuto Alianci v říjnu 2002 se záměrem změnit praxi a legislativu v oblasti domácího násilí v České republice. Společně se čtyřmi experty BKB jsou členy Aliance předseda vlády České republiky a dva místopředsedové Parlamentu ČR.

Zákon se opírá o tři pilíře, které zajišťují jeho vyváženost jak ve složce zákonného omezení (vykázání nebo zákazu vstupu násilné osoby do společného obydlí na určenou dobu), tak ve složce sociální (ochrana a pomoc ohrožené osobě v intervenčním centru) a právní ochrany poskytované soudem (zvláštní předběžné opatření o personální i teritoriální ochraně ohrožené osoby a eventuální občanskoprávní řízení v meritu věci). V případě porušení distančních omezení mohou nastoupit i sankce trestněprávní. Stručně lze proces ochrany před domácím násilím popsat jako: policejní intervenci, sociální pomoc a soudní ochranu.¹⁰⁴

Podstatou předmětného zákona je konstituování možnosti pro zásah státu do vztahu osob, mezi nimiž dochází k domácímu násilí, a to takovým způsobem, že se násilná osoba vykáže na přiměřenou dobu z obydlí, které sdílí s osobou ohroženou. Tento časový prostor poskytnutý oběti trvá 10 dní a během nich má možnost bez psychického či jiného nátlaku násilné osoby pochopit situaci, v níž se nachází, a uspořádat si své vlastní záležitosti za využití dalších, zejména občanskoprávních nástrojů. Oběť poté může požádat o prodloužení této doby předběžným opatřením, a to maximálně na dobu jednoho roku.

Vykázání je opatřením podpůrné povahy, jelikož se užije jen tehdy, nelze-li

---

¹⁰² VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 7.

¹⁰³ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 83.

¹⁰⁴ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 85.

zajištění náležitě ochrany a bezpečnosti ohrožené osoby dosáhnout jinak. U nejzávažnějších forem útoků násilné osoby vykazujících znaky některého z trestných činů uvedených v trestním zákoně se v praxi bude jednat především o využití prostředků trestního řádu sloužících k omezení svobody osob.¹⁰⁵

Zákon je koncipován na principu:

- Priority práv – zásah do soukromé sféry je přípustný, pokud je nezbytný pro ochranu života, zdraví, práv a svobod jiných ohrožených osob
- Subsidiarity – bezpečnost osoby ohrožené násilím je zajištěna opatřeními netrestné povahy, role trestního práva je subsidiární.
- Odvrácení hrozby nebezpečí – zákonná opatření jsou preventivní reakcí na nebezpečné chování násilné osoby a prevencí rizika opakování násilného jednání.
- Přiměřenosti a minimalizací zásahů – druh, trvání a intenzita zásahu policisty je určována účinnou ochrannou a minimálním zásahem do ústavně zaručených práv a svobod.
- Výměny informací zejména mezi policisty, intervenčními centry a orgány sociálně právní ochrany.

Z legislativního hlediska jde o složenou novelu, a to:

- Zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky (od 1. 1. 2009 zákon č. 273/2008 Sb.).
- Zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu.
- Zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona.¹⁰⁶

4.3.1 Zákon o Policii ČR, č. 283/1991 Sb.

Novelizovaný zákon o Policii ČR přinesl zásadní změnu v možnostech ochrany osob ohrožených domácím násilím, a to cestou prevence, dříve, než chování násilné osoby nabude intenzity trestného činu a osoba ohrožená utrpí závažnou újmu na fyzickém i psychickém zdraví.¹⁰⁷

¹⁰⁵ ŠEDIVÁ, M., et al. *Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí*. Praha, 2007, s. 7.

¹⁰⁶ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 83 - 84.

¹⁰⁷ VOŇKOVÁ, J., et al. *Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku*. Praha, 2007, s. 19.

V § 21a až 21d a § 42n zákona o Policii ČR je upraven nový právní institut, tzv. „vykázání“. Opravňuje příslušníky policie k **vykázání násilné osoby ze společného obydlí** (je-li na místě přítomna) nebo **zákazem vstupu do společného obydlí** (pokud není přítomna) a jeho bezprostředního okolí na dobu 10 dní, lze-li důvodně předpokládat, že s ohledem na předchozí útoky dojde opět k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví nebo svobodě a lidské důstojnosti.¹⁰⁸

Důležité je, že o vykázání ze společného obydlí i o zákazu vstupu se rozhoduje bez souhlasu ohrožené osoby a že dobu vykázání, resp. zákazu vstupu nelze zkrátit - a to ani se souhlasem ohrožené osoby. Zákon č. 135/2006 Sb., § 21d, odst. 1 to přímo uvádí takto:

(1) „Vykázání, o kterém bylo rozhodnuto podle § 21a odst. 1 nebo 2, trvá po dobu 10 dnů ode dne vydání rozhodnutí. **Tuto dobu nelze zkrátit ani se souhlasem ohrožené osoby.**“¹⁰⁹

Proč zákonodárce zvolil právě desetidenní lhůtu policejního vykázání? Důvodová zpráva k zákonu o tom uvádí: „Tato délka byla zvolena v souvislosti se zkušenostmi z uplatňování rakouské právní úpravy, která nejprve stanovila lhůtu sedmidenní a posléze ji prodloužila na desetidenní. Důvodem byla skutečnost, že během sedmi dnů, tedy pěti dnů pracovních, nebyla ohrožená osoba schopna uvědomit si svou situaci, navázat vztah s intervenčním centrem a zároveň zahájit případné právní kroky, kterými by se obrátila na soud se žádostí o prodloužení takové lhůty.“¹¹⁰

4.3.1.1 Postup policie při vykazování

V praxi to vypadá tak, že pokud je policie přivolána na místo činu - v tomto případě tedy na místo akutního případu fyzického napadení - má vyhrazené právo ke vstupu do konkrétního bytu i bez povolení majitele či oficiálního nájemce. Stejně jako má právo vyslechnout všechny přítomné osoby a svědky incidentu. Policie si při vstupu do bytu snaží situaci nejprve zmapovat a odhadnout ji a teprve potom rozhodne o dalším postupu řešení tohoto problému. Celou situaci vyhodnocuje pomocí speciální metody **SARA DN**¹¹¹ (tuto diagnostickou metodu dovezl ze zahraničí a adaptoval na podmínky

¹⁰⁸ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 86 - 87.

¹⁰⁹ Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, čl. I, § 21d, odst. 1.

¹¹⁰ CONWAY, HELEN L. *Domácí násilí*. Praha, 2007, s. 80.

¹¹¹ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. Brno, 2008, s. 102.

ČR Bílý kruh bezpečí, má 15 otázek, slouží k odhadu rizika budoucího násilí, a stala se součástí metodiky policistů a soudců oprávněných rozhodnout ve správním nebo předběžném řízení o vykázaní/zákazu vstupu).

Policie vyslechne osobu ohroženou, případně pachatele (oba odděleně) a také všechny přítomné svědky. Dále zdokumentuje, co se zde vlastně odehrálo, pořídí fotografie předmětů doličných a podobně.

Jestliže policie rozhodne o tom, že je třeba vykázat pachatele z bytu, vykáže ho okamžitě (je-li přítomen), nebo mu uloží zákaz vstupu (nenachází-li se v danou chvíli ve společně obývaném obydlí). Jestliže se pachatel brání, vzdoruje anebo odmítá z bytu odejít, může být předběžně zadržen.¹¹²

Protože je zapotřebí rychlost, vydává se rozhodnutí o vykázaní bez projednání věci a z úřední povinnosti, přičemž souhlas ohrožené osoby se nevyžaduje. Rozhodnutí o vykázaní se písemně vyhotoví do 24 hodin od vstupu policisty do společného obydlí. Vyhotovené rozhodnutí se v opise doručí vykázané osobě a ohrožené osobě. Opis rozhodnutí o vykázaní doručí policista do 24 hodin od jeho vydání spolu s opisem úředního záznamu příslušnému intervenčnímu centru; v případě, že ve společném obydlí, na které se rozhodnutí o vykázaní vztahuje, žije nezletilá osoba, doručí se opis rozhodnutí o vykázaní spolu s opisem úředního záznamu ve stejné lhůtě též příslušnému orgánu sociálně - právní ochrany dětí. Opravným prostředkem proti rozhodnutí o vykázaní je odvolání, které nemá odkladný účinek. Při vydání rozhodnutí o vykázaní se postupuje podle správního řádu.¹¹³

Je účinné už od okamžiku, kdy bylo sděleno osobě, proti které směřuje: ta je povinna odevzdat policii klíče od společného obydlí, vzít si nezbytné věci osobní potřeby a věci důležité pro výkon povolání nebo podnikání. Dodatečně má násilník možnost si do bytu přijít vyzvednout i další nezbytné věci (například léky, občanský průkaz a podobně), ale pouze za přítomnosti policie.

Policisté mají povinnost poučit osobu vykázanou o jejích právech a povinnostech, a předají jí informace o možném ubytování. Osobě ohrožené zajistí policisté lékařské ošetření, je-li nutné, poskytnou informace o pomoci intervenčního centra, poučí o možnosti podání návrhu na vydání předběžného opatření podle občanského soudního řádu a upozorní ji, že nemůže rozhodnutí o vykázaní z vlastního

---

¹¹² BUSKOTTE, A. *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. Brno, 2008, s. 102.

¹¹³ Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, § 21b, odst. 2 – 4.

rozhodnutí zrušit.¹¹⁴

Policista je povinen ve lhůtě do 3 dnů od vydání rozhodnutí o vykázání provést kontrolu, zda rozhodnutí o vykázání dodržuje vykázaná osoba i ohrožená osoba. O provedené kontrole sepíše policista úřední záznam.¹¹⁵ Porušení může být sankcionováno v přestupkovém nebo trestním řízení.

Není-li ohrožená osoba vážně ohrožena žádným nebezpečným útokem ze strany násilné osoby, nelze rozhodnout o vykázání ani o jeho prodloužení. Naopak, bude-li v určitém vztahu docházet k dalším projevům domácího násilí i v budoucnu, lze při splnění všech zákonných podmínek a předpokladu pro vykázání tento institut uplatnit opakovaně. Rozhodnutí o vykázání/zákazu vstupu lze ve vážných případech kombinovat s trestně právními opatřeními.¹¹⁶

4.3.1.2 *Nový zákon o Policii ČR, č. 273/2008 Sb., platný od 1. 1. 2009*

Vykázání v ČR je nově upraveno s platností od 1. 1. 2009 v zákoně č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, konkrétně § 44 – 47.

Zákon zavádí jako jedinou formu rozhodnutí - vykázání. Zákaz vstupu se od této doby nepoužívá. Vykázání oznámí policista ústně vykázané i ohrožené osobě a vyhotoví potvrzení o vykázání, které jim předá proti podpisu. Odmítne-li ohrožená nebo vykázaná osoba potvrzení o vykázání převzít nebo odmítne-li písemně potvrdit jeho převzetí, policista tuto skutečnost uvede v úředním záznamu.

Další změnou je, že pokud vykázaná osoba nesouhlasí s vykázáním, může proti němu podat námitky. To může uskutečnit hned na místě, přičemž policista musí tyto námitky uvést v potvrzení o vykázání. Dále může vykázaná osoba podat námitky do tří dnů písemně. O námitkách rozhoduje krajské ředitelství Policie ČR.

Do 24 hodin od vstupu do společného obydlí musí policista zaslat kopii úředního záznamu o vykázání nejen intervenčnímu centru a orgánu sociálně – právní ochrany dětí (v případě přítomnosti dětí), ale nově i příslušnému civilnímu soudu.¹¹⁷

¹¹⁴ VONĀKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 87.

¹¹⁵ Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, čl. I, § 21d, odst. 3.

¹¹⁶ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. Brno, 2008, s. 97.

¹¹⁷ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, § 44 – 47.

4.3.2 *Občanský soudní řád, č. 99/1963 Sb.*

Nové kompetence v oblasti domácího násilí získaly od Nového roku 2007 také civilní soudy. Do občanského soudního řádu, zákon č. 99/1963 Sb., bylo zapracováno nové předběžné opatření k ochraně osoby ohrožené domácím násilím, zejména § 76b.¹¹⁸

Hlavním cílem předběžného opatření je poskytnout delší dobu osobě ohrožené domácím násilím, aby tato mohla ve lhůtě zákonem stanovené podat návrh ve věci samé, kterým se bude z logiky věci domáhat zejména úpravy poměru k nezletilým dětem, rozvodu manželství či vypořádání společného bydlení, a aby ohrožená osoba nebyla ze strany přítomné násilné osoby vystavena výhrůžkám či jinému nátlaku například na vzetí svého meritorního návrhu zpět.

Ohrožená osoba má možnost v souladu s § 76b zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, podat civilnímu soudu návrh na vydání předběžného opatření. V tom bude násilné osobě uloženo, aby na jeden měsíc opustila společné obydlí, zdržela se navazování kontaktu s navrhovatelem. V 1. odst. § 76b občanského soudního řádu je přímo uvedeno:

(1) „Je-li jednáním účastníka, proti kterému návrh směřuje, vážným způsobem ohrožen život, zdraví, svoboda nebo lidská důstojnost navrhovatele, může předseda senátu předběžným opatřením uložit účastníku, proti kterému návrh směřuje, zejména aby:

- a) dočasně opustil byt nebo dům společně obývaný s navrhovatelem (dále jen „společné obydlí“), jakož i jeho bezprostřední okolí, nebo do něj nevstupoval,
- b) se zdržel setkávání s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním.“¹¹⁹

Předseda senátu je povinen rozhodnout do 48 hodin po té, co byl návrh podán. Pokud podá ohrožená osoba tento návrh po dobu trvání policejního vykázání, prodlužuje se doba vykázání do pravomocného rozhodnutí soudu o takovém návrhu. Soudní předběžné opatření trvá jeden měsíc. Je-li následně ve lhůtě 1 měsíce podán návrh ve věci samé, může předseda na návrh prodloužit platnost předběžného rozhodnutí, a to až na dobu 1 roku. Pokud mu předcházelo policejní vykázání anebo zákaz vstupu, počítá se měsíční lhůta až od konce policejní lhůty.¹²⁰

Pro vydání předběžného opatření je příslušný okresní soud. V Praze plní

¹¹⁸ CONWAY, HELEN L. *Domácí násilí*. Praha, 2007, s. 80.

¹¹⁹ Zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, § 76b, odst. 1.

¹²⁰ VARGOVÁ, B. et al. *Partnerské násilí*. Praha, 2008, s. 73.

funkci okresního soudu deset obvodních soudů, v Brně jediný městský soud.

I u soudního předběžného opatření musí ten, proti němuž opatření směřuje odevzdat při výkonu rozhodnutí klíče od společného obydlí soudnímu vykonavateli.¹²¹ To uvádí § 273b občanského soudního řádu.

4.3.3 Trestní zákon č. 140/1961 Sb.

Vykázání nebo zákaz vstupu by v mnoha případech zůstaly bez praktického účinku, kdyby za jejich porušení nehrozil přísný postih. Současně s novou kompetencí policie proto zákonodárce novelizoval i trestní zákon.

Trestní zákon se ve skutkové podstatě dle § 171 - **maření výkonu úředního rozhodnutí** - doplňuje výslovně o případ maření „vykázání“, které bylo vydáno ve správním řízení (policejní vykázání) nebo na základě předběžného opatření soudu. Tohoto trestného činu se může dopustit nejen osoba násilná, ale i osoba ohrožená.¹²² Pachateli za něj hrozí až 6 měsíců vězení nebo peněžitý trest.

4.4 Zákon č.108/2006 Sb., o sociálních službách

Již při tvorbě zákona o ochraně před domácím násilím bylo jasné, že vedle institutu vykázání (zákazu vstupu) musí být přijata i doprovodná opatření sociální povahy, konkrétně zřízení specializovaných pracovišť, která by poskytovala komplexní pomoc osobám ohroženým domácím násilím a současně úzce spolupracovala s policií.¹²³

Současně se zákonem o ochraně před domácím násilím nabyt dnem 1. 1. 2007 účinnosti též zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. V platném znění tohoto zákona je činnost intervenčních center vymezena v § 60a jako specializovaná sociální služba.

4.4.1 Intervenční centra

Od 1. ledna 2007 působí v České republice nová pracoviště poskytující krizovou pomoc osobám ohroženým domácím násilím - intervenční centra. Od tohoto dne nabízí 15 intervenčních center své služby v každém kraji, výjimkou je kraj Moravskoslezský, kde jsou centra dvě.

¹²¹ CONWAY, HELEN L. *Domácí násilí*. Praha, 2007, s. 81.

¹²² VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 86.

¹²³ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 157.

Intervenční centra mají klíčovou roli v systému řešení domácího násilí. Na rozhodnutí policie o „vykázání“ bezprostředně a ze zákona navazuje činnost intervenčního centra, které je specializovaným zařízením sociální služby, neboť poskytuje odbornou sociálně právní pomoc ohroženým osobám a koordinuje spolupráci mezi dalšími navazujícími službami sociální i zdravotnické záchranné sítě v regionu.¹²⁴ Centra nenahrazují funkční složky sociální pomoci poskytované obcemi nebo nevládními organizacemi osobám ohroženým domácím násilím (azylové domy, poradny), ale jsou nezastupitelným překlenovacím článkem mezi policejním omezením osoby násilné a občanskou i sociální emancipací osoby ohrožené.¹²⁵

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, rozlišuje poskytované sociální služby v intervenčním centru na služby ambulantní, terénní nebo pobytové. Tyto všechny služby jsou poskytovány bezplatně.

Působnost intervenčních center spočívá v:

1. Osobám, které jsou ohroženy násilným chováním ze strany osob blízkých nebo osob žijících s nimi ve společném obydlí (dále jen osoby ohrožené), poskytuje intervenční centrum bezprostřední individuální psychologickou a nehmotnou sociální pomoc ambulantní povahy. Těmto osobám rovněž zprostředkovává poskytnutí následné pomoci lékařské, poradenské, psychologické i právní.¹²⁶ Součástí pomoci je zajištění spolupráce a vzájemné informovanosti mezi intervenčními centry, poskytovateli jiných sociálních služeb, orgány sociálně - právní ochrany dětí, obcemi, útvary Policie České republiky a obecní policie, jakož i ostatními orgány veřejné správy.¹²⁷
2. Pomoc ohroženým osobám je poskytována převážně na základě podnětu doručeného intervenčnímu centru Policií České republiky podle zákona o ochraně před domácím násilím. Tímto podnětem je opis rozhodnutí o vykázání nebo o zákazu vstupu do společného obydlí a opis úředního záznamu o provedených úkonech. Pomoc centra může být poskytnuta na základě žádosti ohrožených osob i bez takového podnětu

---

¹²⁴ VOŇKOVÁ, J., et al. *Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku*. Praha, 2007, s. 29.

¹²⁵ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 157.

¹²⁶ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 159.

¹²⁷ Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, § 60a, odst. 4.

3. Intervenční centrum je povinno kontaktovat osobu, která byla v rozhodnutí o vykázání ze společného obydlí označena za ohroženou osobu, a to ve lhůtě nejpozději do 48 hodin od doručení podnětu, jinak vždy bezodkladně poté, co se dozví o ohrožení osoby násilným chováním.¹²⁸
4. V rámci prvního kontaktu s ohroženou osobou ověřují pracovníci centra, zda tato osoba porozuměla všem informacím poskytnutým příslušníky Policie České republiky a zda jí byla zajištěna dostatečná ochrana a bezpečí.
5. Intervenční centrum je povinno oznamovat příslušnému krajskému úřadu počet osob ohrožených násilným chováním, kterým byla poskytnuta pomoc.¹²⁹

5 PŘÍNOSY A NEDOSTATKY ZÁKONA NA OCHRANU PŘED DOMÁCÍM NÁSILÍM

O přínosu tohoto zákona svědčí už jen to, že během prvního roku jeho účinnosti bylo vykázáno 862 násilných osob. Za rok 2008 to bylo 679 osob. Tento zákon má tedy velmi účinný preventivní dopad, který spočívá v tom, že je zamezeno násilné chování na ohrožené osobě. Té je pak poskytnut čas, aby si mohla v klidu promyslet, jak bude dál postupovat.

Na tom, že je tento systém ochrany před domácím násilím funkční a účinný se shodli odborníci 23. 1. 2008 na konferenci s názvem „Sociální problémy – Transformace právního řádu v České a Slovenské republice – Domácí násilí“. Tuto konferenci uspořádal CEELI Institut Praha ve svém sídle. Sešli se zde zástupci státních institucí, neziskových organizací a oblasti legislativy, aby diskutovali o zkušenostech z prvního roku účinnosti zákona na ochranu před domácím násilím.

V roce 2007 evidovala Policie ČR 6 112 výjezdů s podezřením na domácí násilí. V průměru každý sedmý z těchto výjezdů skutečně nesl všechny znaky domácího násilí a byla zde zjištěna vysoká hrozba opakovaného násilí, policisté proto násilnou osobu vykázali ze společného obydlí. Pouze v jednom případě bylo rozhodnutí vydáno neoprávněně a bylo proto zrušeno, což svědčí o kvalitním osvojení nové povinnosti ze strany policistů. Přítomná zástupkyně Veřejného ochránce lidských práv

---

¹²⁸ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 159 – 160.

¹²⁹ VOŇKOVÁ, J., et al. *Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku*. Praha, 2007, s. 30.

RNDr. Jitka Seitlová konstatovala, že kancelář ombudsmana neeviduje stížnosti na aplikaci nového zákona, i to potvrzuje skutečnost, že policisté nové oprávnění v praxi aplikují prakticky bez problémů.¹³⁰

Zdá se, že už je ohroženým osobám poskytnuta díky novému systému dostatečná ochrana, ale není tomu tak. Expertní skupina, která zákon zpracovala, navrhuje ještě několik změn. Stále zůstávají v některých oblastech nedořešené otázky. Jedná se především o nedostatky v systému péče o ohrožené děti. Například když se dítě stane rukojmím násilného rozvedeného rodiče, nebo pokud násilný rodič neplatí výživné či se hrubě dožaduje péče i proti vůli dítěte. Dalším výrazným nedostatkem v současné legislativě je, že chybí zákon postihující tzv. pronásledování (stalking).

Stalking je obecně velmi nebezpečný fenomén, jedná se o úmyslné, zlovolné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu jejího života a ohrožuje její bezpečnost. Je to jedna z podob násilí, která byla po dlouhou dobu opomíjena. Pachatel pronásleduje vyhlédnutou oběť dopisy, telefonicky, SMS zprávami či vtíráním se do její blízkosti. Četné studie naznačují, že zhruba 2 až 8 % obyvatel se stává obětí tohoto deliktu. Týká se to převážně žen - ženy jsou obecně téměř čtyřikrát více obtěžovány a sledovány než muži.¹³¹ Často tedy ukončení vztahu s domácím násilím neznamena konec násilí.

Z opatření legislativní povahy je nezbytné prosadit ve vyjmenovaných zákonech:

- V § 163 odst. 1 trestního řádu (trestní stíhání se souhlasem poškozeného) trestné činy podle § 197a, § 221, §231 odst. 1, 2, § 235 odst. 1, a § 241 odst. 1, 2 spáchané na tom, kdo byl ve vztahu k poškozenému manželem nebo druhem nebo jinou osobou blízkou, stíhat z úřední povinnosti.
- Ve vybraných ustanoveních občanského zákoníku - § 142 (zrušení spoluvlastnictví soudem), § 149 (zánik a zrušení spoluvlastnictví soudem), § 702 a 705 (zrušení společného práva nájmu bytu) – novelizovat příslušná ustanovení tak, aby směřovala ke zvýšení ochrany ohrožené osoby, které svědčí právo společného nájmu k bytu nebo nemovitosti se společným jmění manželů, pokud k rozvodu dochází z důvodu domácího násilí.

¹³⁰ Domácí násilí – „Systém ochrany před domácím násilím v ČR je funkční a účinný“, [online]. Bílý kruh bezpečí, 2008. [cit. 2008-12-27]. Dostupný z <<http://www.domacinasili.cz/cz/novinky-cz/system-ochrany-pred-domacim-nasilim-v-cr-je-funkcni-a-ucinny/n112>>

¹³¹ BUSKOTTE, A. *Z pekla ven - žena v domácím násilí*. Brno, 2008, s. 46 - 47.

- V zákonu o přestupcích vyjmout přestupky proti občanskému soužití podle § 49 odst. 1 písm. c) z tzv. návrhových přestupků, jestliže byl přestupek spáchán na osobě blízké.
- U všech přestupků stanovit jednotnou promlčecí dobu 1 roku.
- Vytvořit komplexní databázi přestupků, která by evidovala přestupce i při přestěhování. (V ČR je vedena evidence u přestupkových komisí obecních úřadů.)
- Legalizovat tzv. „přestupkovou recidivu“ pro případy opakovaných, méně závažných ublížení na zdraví, vyhrožování násilím, drobných krádeží a podvodů a dalších protiprávních jednání, a kvalifikovat je jako trestný čin.
- V trestním zákoně je postrádána normativní úprava tzv. stalkingu.
- Do soudní praxe dosud nebyly zařazeny terapeutické programy pro násilné pachatele/-ky, které byly zpracovány do roku 2007 v gesci ministerstva zdravotnictví, včetně sylabu přednášek pro budoucí terapeuty. Potřebná legislativní opatření, aby mohl být zahájen výcvik terapeutů i probačních úředníků, dosud chybí.
- Zákon č. 209/1997 Sb., o poskytnutí peněžité pomoci obětem trestné činnosti, ve znění pozdějších změn a doplňků dává poškozené osobě – za přesně stanovených podmínek – právo na peněžitou pomoc ze státních prostředků. Podmínky stanovené v platném zákonodárství pro poskytnutí bezplatné právní pomoci jsou nevyhovující a globální úprava institutu „advokáta chudých“ je, přes opakovaně uplatňované podněty ze strany nevládních organizací, nejistá.¹³²

5.1 Statistiky z uplynulých dvou let účinnosti zákona č. 135/2006 Sb.

V prvním roce účinnosti zákona, tedy v roce 2007, na ochranu před domácím násilím byl celkový počet vykázání 862 případů. V roce 2008 to bylo 769 případů, tj. o 183 případů méně, pokles o 21 % (viz příloha č. II a III).

Během roku 2007 bylo zaznamenáno 58 případů (téměř 7 %) opakovaného vykázání/zákazu vstupu ve stejných domácnostech. V roce 2008 došlo k 67 případům (téměř 10 %) opakovaného vykázání.

¹³² VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 211 - 213.

V roce 2007 rozhodla Policie ČR v 410 případech (47,5 %) o vykázání, v 368 případech (42,7 %) o zákazu vstupu a v 84 případech (téměř 10 %), rozhodla nesprávně, tj. vydala zároveň rozhodnutí o zákazu vstupu a o vykázání. V roce 2008 rozhodla Policie ČR v 287 případech (42 %) o vykázání, v 373 případech (55 %) o zákazu vstupu a v 19 případech (3 %) rozhodla nesprávně.

V souvislosti s 862 případy vykázání/zákazu vstupu bylo v roce 2007 domácím násilím bezprostředně ohroženo 892 dospělých osob, z toho 858 žen a 34 mužů. V roce 2008 bylo v souvislosti s 679 případy vykázání/zákazu vstupu ohroženo 698 dospělých osob, z toho 651 žen a 47 mužů.

V roce 2007 dominovala u dospělých ohrožených osob věková kategorie 31 - 40 let (39 %), 41 - 50 (25 %), 21 - 30 let (16 %). V roce 2008 dominovala shodně s předchozím rokem také věková kategorie 31 - 40 let (39%), a dále to byly následující kategorie 41 - 50 (22 %), 21 - 30 let (15 %).

V roce 2007 Policie ČR evidovala celkem 941 dětí přítomných policejnímu zásahu i násilnému incidentu, který zákroku předcházel. V roce 2008 to bylo 586 dětí. Ostatní děti v těchto domácnostech byly v době zákroku policie mimo domácnost a jejich počet nebyl v letech 2007 - 2008 policií zjišťován. Z podnětu Bílého kruhu bezpečí a intervenčních center byla provedena změna povinností Policie ČR. Od 1. 1. 2009 policisté na místě incidentu se znaky domácího násilí zjišťují celkový počet dětí (i v době zákroku nepřítomných) žijících v těchto domácnostech.

V letech 2007 a 2008 tedy bylo celkem novým zákonem a prostřednictvím Policie ČR ochráněno 3 117 prokazatelně ohrožených osob (viz příloha č. IV).

V případech domácího násilí bylo v roce 2007 ze společného obydlí vykázáno 854 mužů a 8 žen. V roce 2008 to bylo 668 mužů a 13 žen (viz příloha č. V).

Z hlediska vztahu mezi násilnou a ohroženou převládal v roce 2007 vztah manželský - 467 případů (54 %), následuje vztah druh/družka - 205 případů, transgenerační - 134 případů a rozvedení manželé - 55 případů. K malému počtu vykázání došlo ve vztazích partnerských, sourozeneckých a jiných. V roce 2008 převládal také vztah manželský - 335 případů (49 %), následuje vztah druh/družka - 172 případů, zletilé dítě/rodič - 112 případů a rozvedení manželé - 38 případů. K malému počtu vykázání došlo ve vztazích vnuk/prarodič, partnerských, sourozeneckých, ale i nezletilé dítě/rodič a jiných.

Na jedno intervenční centrum v roce 2007 připadlo v průměru 620 veškerých kontaktů s uživateli této sociální služby, a v roce 2008 to bylo 837 těchto kontaktů.¹³³

6 PREVENCE A POMOC NEZISKOVÝCH ORGANIZACÍ

Přijetí zákona o ochraně před domácím násilím vyvolalo další rozvoj činností nestátních neziskových organizací. Některé z nich významně přispěly k implementaci zákona o ochraně před domácím násilím do praxe, jiné se spíše soustředily na přímou, déletrvající pomoc osobám ohroženým domácím násilím, pořádaly semináře pro odbornou i laickou veřejnost se zaměřením na problematiku prevence domácího násilí a pomoci jeho obětem. Stranou pozornosti nezůstaly ani osvětové kampaně celostátního významu, které si kladly za cíl posílit veřejné mínění v otázkách nepřipustnosti domácího násilí.¹³⁴

Nejvýznamnější a také nejznámější organizací v oblasti domácího násilí je Bílý kruh bezpečí. Mezi další známé organizace patří Acorus, Profem nebo Koordona. (Kontakty na některé neziskové organizace pomáhající obětem domácího násilí - viz příloha č. VI)

6.1 Bílý kruh bezpečí (BKB)

Bílý kruh bezpečí je občanské sdružení s působností v celé ČR, založené v roce 1991. Posláním BKB sleduje tři cíle: poskytovat přímou pomoc obětem a svědkům trestných činů, podílet se na prevenci kriminality a usilovat o zlepšení práv a postavení poškozených v trestním řízení.

V roce 2008 má sdružení 10 pracovišť, z toho nonstop telefonickou linku DONA pro pomoc lidem ohroženým domácím násilím, a eviduje více než 32 500 kontaktů s občany, kteří u této organizace hledali pomoc.

BKB pořádá přednášky pro širokou a odbornou veřejnost, výcviky a semináře. BKB také vydává množství letáků, brožur, manuálů a jiných tiskovin, spolupracuje s médii, se státními i nevládními organizacemi. BKB podal řadu podnětů

---

¹³³ Vykázání/zákaz vstupu v ČR v roce 2007, Vykázání/zákaz vstupu v ČR v roce 2008 [online]. Bílý kruh bezpečí, 2009. [cit. 2009-02-02].

Dostupný z <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/vykazani/zakaz-vstupu-v-roce-2007-v-cr/r115>> a <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/vykazani/zakaz-vstupu-v-cr-v-roce-2008/r161>>

¹³⁴ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 172.

k zákonodárným iniciativám, které například rozšířily katalog práv poškozených v trestním řízení. Jedním z nejvýznamnějších návrhů BKB je zákon č. 135/2006 Sb. na ochranu před domácím násilím.¹³⁵

V letech 2005 až 2007 realizoval BKB v rámci Operačního programu rozvoje lidských zdrojů za finanční podpory Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu ČR projekt „HRÁZ“ – Pomoc obětem domácího násilí a zvláště zranitelným obětem násilných trestných činů“. Cílem projektu bylo omezení výskytu domácího násilí prostřednictvím cílené pomoci osobám ohroženým domácím násilím i jejich dětem (individuální prevence) a vytvoření podkladů pro koncepční a systémové změny nové praxe, kterou zákon upravuje (generální prevence).¹³⁶

6.2 Acorus

Acorus, občanské sdružení, provozuje Psychosociální centrum Acorus, poskytující osobám ohroženým domácím násilím pomoc v překonávání nepříznivé sociální situace. Poskytované služby respektují lidskou důstojnost, vychází z individuálních potřeb uživatelů a uživatelek služeb, podporují rozvoj samostatnosti a začlenění do běžného života bez přítomnosti násilí. Pomoc je poskytovaná prostřednictvím služeb azylový dům, odborné sociální poradenství a krizové pomoci.

Z jejich projektů např. „Jak se bránit“ (jedná se o besedy pro studenty a studentky středních škol věnované prevenci domácího násilí), nebo „Join The Net III“ (projekt byl zaměřen na rozšiřování informací týkajících se postraumatické stresové poruchy mezi pracovníky a pracovnice pomáhajících profesí, u nichž je předpoklad, že se při své práci s traumatizovanými osobami setkají).¹³⁷

6.3 ProFem

ProFem o.p.s. se již od roku 1993 zaměřuje na poskytování poradenských služeb a konzultací ženským projektům a organizacím. V oblasti ženských lidských práv a násilí na ženách se věnuje politickému lobbyingu, vydávání publikací a bezplatnému právnímu poradenství obětem domácího násilí.

---

¹³⁵ *Domácí násilí - BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ* [online]. Bílý kruh bezpečí, 2007. [cit. 2009-02-28]. Dostupný z <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/bily-kruh-bezpeci/r23>>

¹³⁶ VONKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. Praha, 2008, s. 172.

¹³⁷ *Poslání – Acorus* [online]. Acorus. [cit. 2009-02-28]. Dostupný z <<http://www.acorus.cz/cz/o-nas/poslani.html>>

V současné době realizuje proFem následující hlavní projekty: vzdělávací a posilující kurzy pro nezaměstnané ženy, projekt AdvoCats (zajišťující poradenství ženám, které se staly obětí dlouhodobého násilí) a projekt Join the Net (rozšiřování povědomí o posttraumatické stresové poruše u žen a dívek jako následku zažitého domácího násilí). Nezávislým projektem v rámci proFem je informační agentura gitA (= genderová informační a tisková agentura - zaměřená na bezplatné poskytování informačního servisu novinářské obci, občanskému sektoru a široké veřejnosti prostřednictvím agenturního portálu).¹³⁸

6.4 Koordona

„Koalice neziskových organizací proti domácímu násilí“, byla založena dne 25. 11. 2004 v Praze jako volné sdružení organizací zabývajících se právy žen v kontextu násilí na ženách a domácího násilí. Vznikla v návaznosti na společnou roční mediální a osvětovou kampaň proti domácímu násilí.

Koordona je volné sdružení neziskových organizací. Jedná se o: organizace poskytující poradenskou činnost spojenou s vedením azylových domů (s utajenou či neutajenou adresou) pro ženy - oběti domácího násilí; specializované právní a psychosociální poradny; organizace poskytující osvětu k problematice porušování lidských práv žen; organizace, jejichž širší poradenská činnost zahrnuje i oblast domácího násilí, a v neposlední řadě azylové domy pro matky s dětmi, jejichž klientela není jenom z oblasti domácího násilí.

Na vzniku Koordony se podílelo dvanáct organizací:

Acorus, o.s.; Český svaz žen; ADRA, o.s. Hradec Králové - Pyramida pomoci a rozvoje; Élektra o.s.; Liga lidských práv; Občanská poradna Nymburk; Magdalenium, o.s.; proFem, o.p.s.; Most k životu, o.p.s.; Rosa, o.s.; NESEHNUTÍ Brno; Slezská diakonie - Poradna Elpis (Ostrava a Havířov)

Nynější členské organizace tvoří:

Amnesty International; Psychosociální centrum Acorus, o.s.; Arcidiecézní charita; Praha- projekt Magdala; ADRA, o.s. Hradec Králové - Pyramida pomoci a rozvoje; Élektra, o.s.; Slezská diakonie, poradny Elpis (Ostrava, Havířov, Třinec, Karviná);

---

¹³⁸ *ProFem: konzultační středisko pro ženské projekty* [online]. ProFem. [cit. 2009-02-28]. Dostupný z <<http://www.profem.cz/>>

Magdalenium, o.s.; Občanská poradna Nymburk; proFem, o.p.s.; Rosa, o.s.; Most k životu, o.p.s., Trutnov; Persefona, o.s.¹³⁹

---

¹³⁹ *Koordona - Koalice organizací proti domácímu násilí* [online]. Koordona, 2007. [cit. 2009-02-28]. Dostupný z <<http://www.koordona.cz/>>

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo podat souhrnné informace o domácím násilí. Obecně vysvětlit tento druh násilí a jeho řešení z právního hlediska, přičemž jsem se zaměřila především na trestně právní úpravu. Jelikož v roce 2007 vstoupil v platnost zákon č. 135/2006 Sb. (hovorově nazýván zákon na ochranu před domácím násilím), který je důležitým zlomovým zákonem, chtěla jsem také zjistit jeho využití v praxi.

V první části jsem se věnovala domácímu násilí obecně. Definovala jsem zde pojem domácí násilí, uvedla jsem jeho pojmové znaky, formy, následky. Snažila jsem se také vyjmenovat některé příčiny domácího násilí. V této první části jsem dále uvedla oběti domácího násilí, kterými jsou převážně ženy, ale mohou jimi být i děti, senioři, osoby zdravotně postižené a v menší míře i muži. V závěru první části jsem se zmínila o charakteristice pachatele.

Z mého pohledu bylo důležité, do druhé části práce zařadit rakouský „Spolkový zákon na ochranu před domácím násilím“, ve kterém byl poprvé použit jednoduchý princip, kdy oběť je chráněna a agresor nese veškeré důsledky svého chování a je vykázán z domova. Tento rakouský model posloužil k vytvoření i našeho zákona č. 135/2006 Sb.

Ve třetí části jsem nastínila, jaký byl u nás vývoj v oblasti ochrany před domácím násilím. Počínaje rokem 1989, kdy se začaly objevovat první nevládní organizace bojující proti domácímu násilí, díky nimž docházelo k odtabuizování tohoto problému, a konče přijetím důležitého zákona č. 135/2006 Sb.

Těžištěm celé mé práce byla část čtvrtá, kde jsem shrnula legislativní opatření v oblasti domácího násilí. Právní rámec v ČR tvoří zejména tyto důležité zákony: zákon o přestupcích, č. 200/1990 Sb.; novela trestního zákona – zákon č. 91/2004 Sb., která upravuje § 215a Týrání osoby žijící ve společném bytě nebo domě; zákon č. 135/2006, kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím; a zákon č. 108/2006 Sb. o sociálních službách, který upravuje intervenční centra. Největší pozornost z těchto zákonů jsem věnovala zákonu č. 135/2006 Sb., kde jsem uvedla jednotlivé paragrafy zákonů, které se tímto zákonem změnily a vysvětlila jsem institut vykázání. Jeho podstatou je vykázání násilné osoby na deset dní ze společného obydlí.

V páté části jsem se pokusila vyjádřit k fungování tohoto zákona v praxi a zhodnotit jeho přínosy a nedostatky. Přínos tohoto zákona je zřejmý, za 2 roky jeho účinnosti bylo vykázáno celkem 1541 násilných osob. Za nedostatky by se dalo považovat to, že v oblasti ochrany před domácím násilím stále chybí zákon postihující

tzv. stalking (= pronásledování). Stalking často nastává po ukončení násilného vztahu a násilník může touto činností nadále ohrožovat oběť. Do páté části práce jsem ještě zařadila statistiky z uplynulých dvou let účinnosti zákona č. 135/2006 Sb.

V poslední části práce jsem objasnila význam nejnámějších nestátních organizací, které působí v oblasti domácího násilí. Právě tyto organizace se zasazují o zásadní legislativní změny ve prospěch obětí.

Když bych si měla položit otázku, zda jsou naše současná právní opatření dostatečná, odpověděla bych, že přijetí zákona č. 135/2006 Sb. bylo velmi správným a důležitým krokem dopředu. Určitě by ale do budoucna bylo dobré přijmout komplexní zákon o domácím násilí, kde by byly zahrnuty všechny zákony a paragrafy dotýkající se domácího násilí. Takovýmto zákonem by se domácí násilí stalo daleko přehlednější, nejen pro odbornou ale i pro laickou veřejnost. To by mohlo přispět také k větší informovanosti o domácím násilí, která je v této oblasti hodně důležitá.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

1. BURIÁNEK, J., et al. *Domácí násilí – násilí na mužích a seniorech*. 1. vyd. Praha ; Kroměříž : Triton, 2006. 108 s. ISBN 80-7254-914-6.
2. BUSKOTTE, A. *Zpekla ven : žena v domácím násilí*. Přel. M. Burger. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2008. 176 s. ISBN 978-80-251-1786-6.
3. CONWAY, HELEN L. *Domácí násilí : příručka pro současné i potenciální oběti se zákonem č. 135/2006 Sb. platným od 1. ledna 2007*. Přel. J. Mandelíková. 1. vyd. Praha : Albatros, 2007. 158 s. ISBN 978-80-00-01550-7.
4. ČÍRTKOVÁ, L. *Moderní psychologie pro právníky : (domácí násilí, stalking, predikce násilí)*. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2008. 150 s. ISBN 978-80-247-2207-8.
5. DUFKOVÁ, I., ZLÁMAL, J. *Domácí násilí se zaměřením na problematiku obětí*. 1. vyd. Praha : Střední policejní škola Ministerstva vnitra v Praze, Středisko pro výchovu k lidským právům a profesní etiku, 2005. 52 s.
6. GJURIČOVÁ, Š., et al. *Podoby násilí v rodině*. 1. vyd. Praha : Vyšehrad, 2000. 101 s. ISBN 80-7021-416-3.
7. JELÍNEK, J., et al. *Trestní zákon a trestní řád : poznámkové vydání s judikaturou*. 25. vyd. Praha : Linde, 2007 (stav k 1. 9. 2007). 1086 s. ISBN 978-80-7201-65-4.
8. KONRÁD, Z., BANGO, D. *Metodika vyšetřování trestných činů souvisejících s domácím násilím*. 1. vyd. Praha : Vydavatelství PA ČR, 2007. 60 s. ISBN 978-80-7251-241-6.
9. MACHÁČKOVÁ, R., ČÍRTKOVÁ, L., VITOUŠOVÁ, M. *Domácí násilí : přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích : studie*. 1. vyd. Praha : Bílý kruh bezpečí, 2002. 143 s. ISBN 80-86284-19-0.
10. SCZEPANIKOVÁ, A., ŽÁKOVÁ, M., LANGHANSOVÁ, H. *Jak jednat v případech domácího násilí : praktická doporučení pro příslušníky/příslušnice Policie ČR*. Brno : Liga lidských práv, 2004. 24 s. ISBN 80-239-2207-6.
11. ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. *Trestní zákon : komentář. II. díl, § 91 až § 301*. 6. vyd. Praha : C. H. Beck, 2004. 723 – 1719 s. ISBN 80-7179-896-7.

12. ŠEDIVÁ, M., et al. *Metodický rámec interdisciplinární spolupráce na místní úrovni při řešení případů domácího násilí*. 1. vyd. Praha : Bílý kruh bezpečí, 2007. 54 s. ISBN 978-80-239-9449-0.
13. ŠEDIVÁ, M., VITOUŠOVÁ, P. *Interdisciplinární přístup k řešení případů domácího násilí na komunitní úrovni : model Bílého kruhu bezpečí ověřený pilotním projektem v Ostravě v letech 2003-2004*. 1. vyd. Praha : Bílý kruh bezpečí, 2005. 47 s. ISBN 80-239-5441-5.
14. VANÍČKOVÁ, E., et al. *Násilí v rodině : syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. 1. vyd. Praha : Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 1995. 80 s. ISBN 80-85529-17-3.
15. VARGOVÁ, B., et al. *Partnerské násilí*. 1. vyd. Praha : Linde, 2008. 159 s. ISBN 978-80-86131-76-4.
16. VOŇKOVÁ, J., et al. *Metodický rámec práce intervenčních center a podpora jejich vzniku*. 1. vyd. Praha : Bílý kruh bezpečí, 2007. 87 s. ISBN 978-80-239-9448-3.
17. VOŇKOVÁ, J., HUŇKOVÁ, M., et al. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 1. vyd. Praha : proFem, 2004. 195 s. ISBN 80-239-2106-1.
18. VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen – 2. přepracované vydání*. 2. vyd. Praha : proFem, 2008. 244 s. ISBN 978-80-903626-7-3.
19. VYKOPALOVÁ, H. *Násilí na seniorech : sborník příspěvků z pracovního semináře*. 1. vyd. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2002. 63 s. ISBN 80-244-0409-5.

Elektronické zdroje

1. *Domácí násilí - BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ* [online]. Bílý kruh bezpečí, 2007. [cit. 2009-02-28].
Dostupný z <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/bily-kruh-bezpeci/r23>>
2. *Domácí násilí - Seniori* [online]. Bílý kruh bezpečí, 2007. [cit. 2008-11-23].
Dostupný z <<http://domacinasili.cz/cz/redakce/ohrozene-osoby/seniori/r86>>
3. *Domácí násilí – „Systém ochrany před domácím násilím v ČR je funkční a účinný,* [online]. Bílý kruh bezpečí, 23. 1. 2008. [cit. 2008-12-27]. Dostupný z <<http://www.domacinasili.cz/cz/novinky-cz/system-ochrany-pred-domacim-nasilim-v-cr-je-funkcni-a-ucinny/n112>>

4. *Informace o domácím násilí* [online]. Acorus. [cit. 2008-11-23]. Dostupný z <<http://www.acorus.cz/cz/informace-o-domacim-nasili.html>>
5. *Koordona - Koalice organizací proti domácímu násilí* [online]. Koordona, 2007. [cit. 2009-02-28]. Dostupný z <<http://www.koordona.cz/>>
6. *Poslání – Acorus* [online]. Acorus. [cit. 2009-02-28]. Dostupný z <<http://www.acorus.cz/cz/o-nas/poslani.html>>
7. *ProFem: konzultační středisko pro ženské projekty* [online]. ProFem. [cit. 2009-02-28]. Dostupný z <<http://www.profem.cz/>>
8. STEM pro Bílý kruh bezpečí a Philip Morris ČR. *Domácí násilí II. – údaje z výzkumů* [online]. Stem, červenec 2006. [cit. 2009-02-25]. Dostupný z <<http://www.stem.cz/clanek/1145>>
9. *Vykázání/zákaz vstupu v ČR v roce 2007, Vykázání/zákaz vstupu v ČR v roce 2008* [online]. Bílý kruh bezpečí, 2009. [cit. 2009-02-02]. Dostupný z <<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/vykazani/zakaz-vstupu-v-roce-2007-v-cr/r115>>
<<http://www.domacinasili.cz/cz/redakce/statistiky/vykazani/zakaz-vstupu-v-cr-v-roce-2008/r161>>

Právní předpisy

1. Důvodová zpráva k zákonu č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.
2. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád.
3. Zákon č. 108/2006 Sb., o soc. službách.
4. Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.
5. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon.
6. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

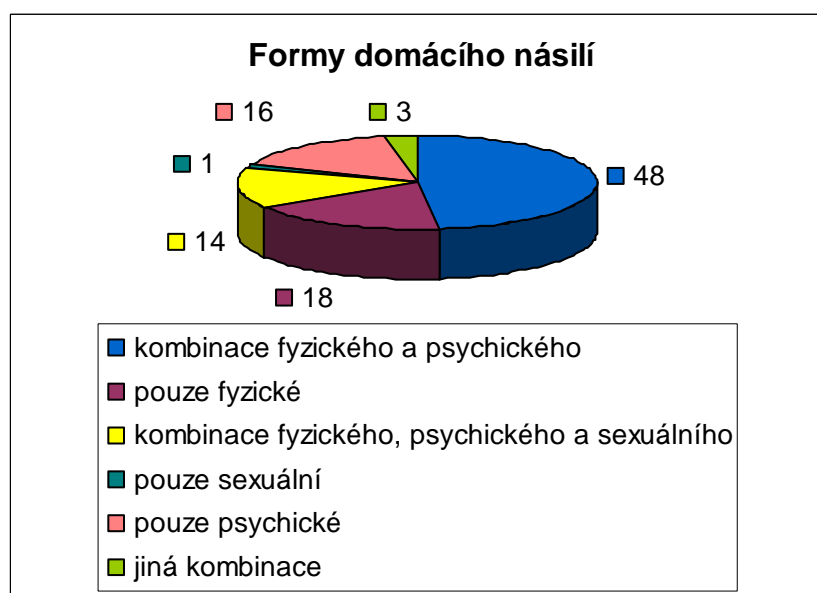
SEZNAM PŘÍLOH

- I. Formy domácího násilí mezi partnery
- II. Počet vykázaní podle jednotlivých měsíců v roce 2007 a 2008
- III. Počet vykázaní podle jednotlivých krajů v roce 2007 a 2008
- IV. Počet osob bezprostředně ohrožených domácím násilím v roce 2007 a 2008
- V. Počet vykázaných osob v roce 2007 a 2008
- VI. Kontakty na některé neziskové organizace v oblasti domácího násilí

PŘÍLOHY

Příloha č. I

Formy domácího násilí mezi partnery */

Graf 1: Formy domácího násilí

*/ podsoubor respondentů ochotných agentuře STEM vypovídat o svých zkušenostech

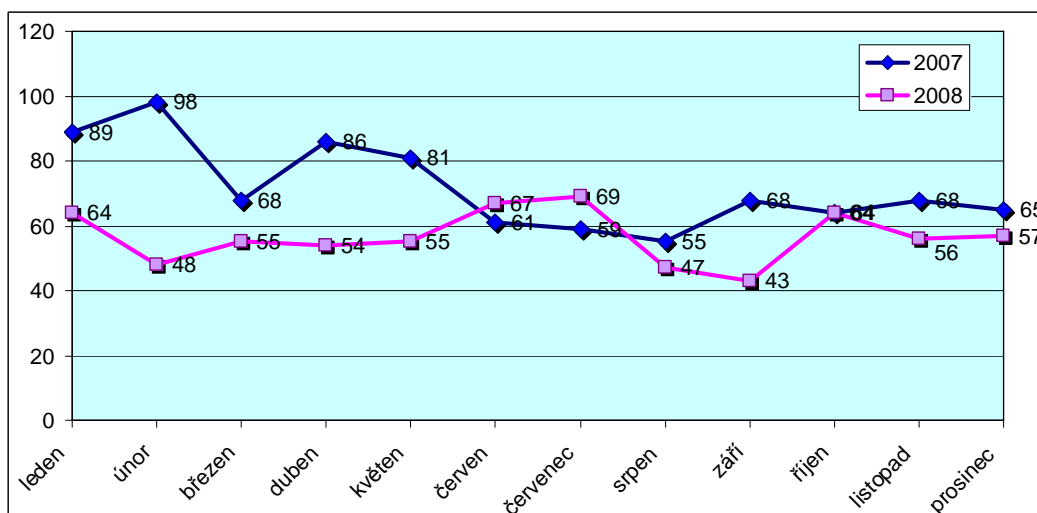
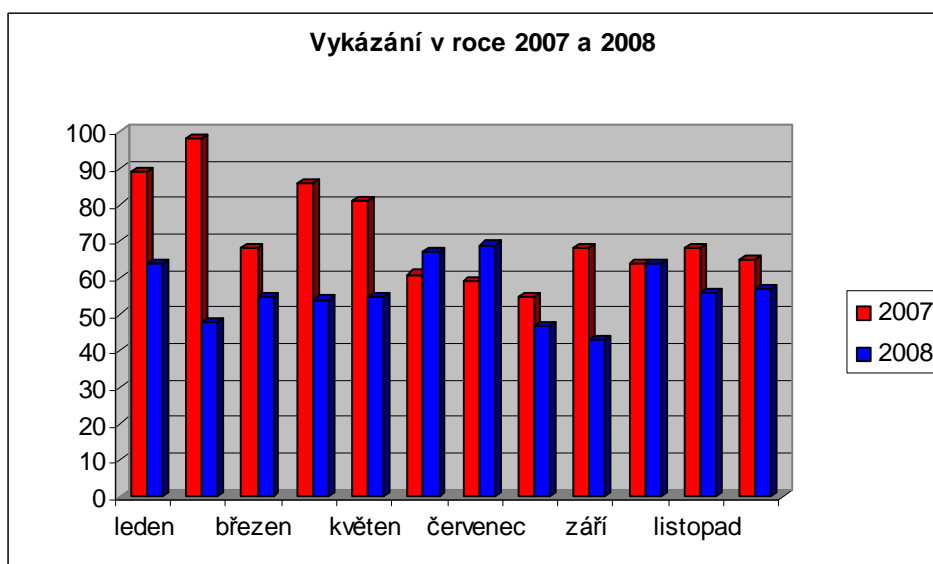

Příloha č. II

Počet vykázaní podle jednotlivých měsíců v roce 2007 a 2008

	2007	2008
leden	89	64
únor	98	48
březen	68	55
duben	86	54
květen	81	55
červen	61	67
červenec	59	69
srpen	55	47
září	68	43
říjen	64	64
listopad	68	56
prosinec	65	57
CELKEM	862	679

Tabulka 1: Počet vykázaní podle jednotlivých měsíců v roce 2007 a 2008

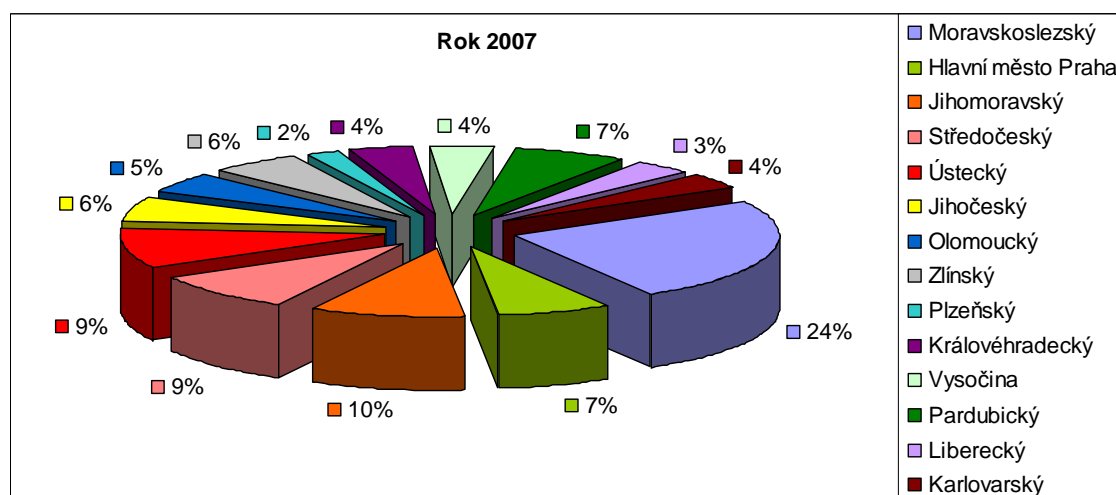

Graf 2 a 3: Vykázání podle jednotlivých měsíců v roce 2007 a 2008

Počet vykázaní podle jednotlivých krajů v roce 2007 a 2008**Rok 2007**

Kraj	Počet vykázaní	%
Moravskoslezský	213	24,71
Hlavní město Praha	59	6,84
Jihomoravský	82	9,51
Středočeský	79	9,16
Ústecký	81	9,40
Jihočeský	50	5,80
Olomoucký	44	5,10
Zlínský	49	5,68
Plzeňský	16	1,86
Královéhradecký	34	3,94
Vysočina	32	3,71
Pardubický	61	7,08
Liberecký	30	3,48
Karlovarský	32	3,71
CELKEM	862	100

Tabulka 2: Počet vykázaní v roce 2007 podle jednotlivých krajů

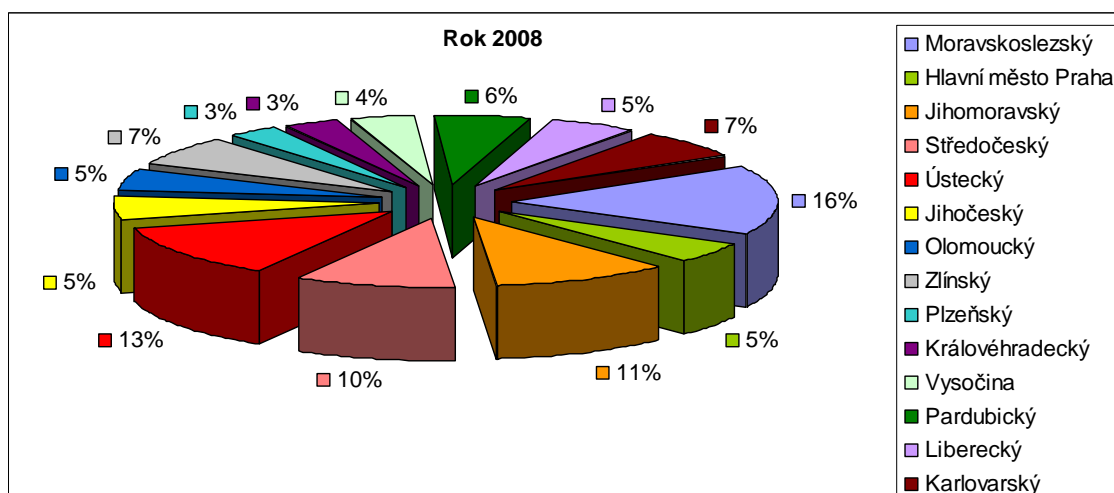

Graf 4: Vykázaní v roce 2007 podle jednotlivých krajů

Rok 2008

Kraj	Počet vykázaní	%
Moravskoslezský	110	16,20
Hlavní město Praha	34	5,01
Jihomoravský	72	10,60
Středočeský	67	9,87
Ústecký	87	12,81
Jihočeský	37	5,45
Olomoucký	35	5,15
Zlínský	46	6,77
Plzeňský	22	3,24
Královéhradecký	22	3,24
Vysočina	26	3,83
Pardubický	39	5,74
Liberecký	36	5,30
Karlovarský	46	6,77
CELKEM	679	100

Tabulka 3: Počet vykázaní v roce 2008 podle jednotlivých krajů

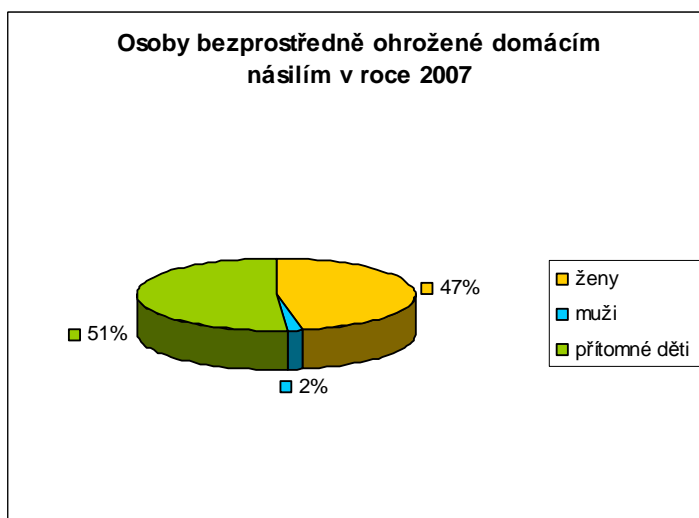

Graf 5: Vykázaní v roce 2008 podle jednotlivých krajů

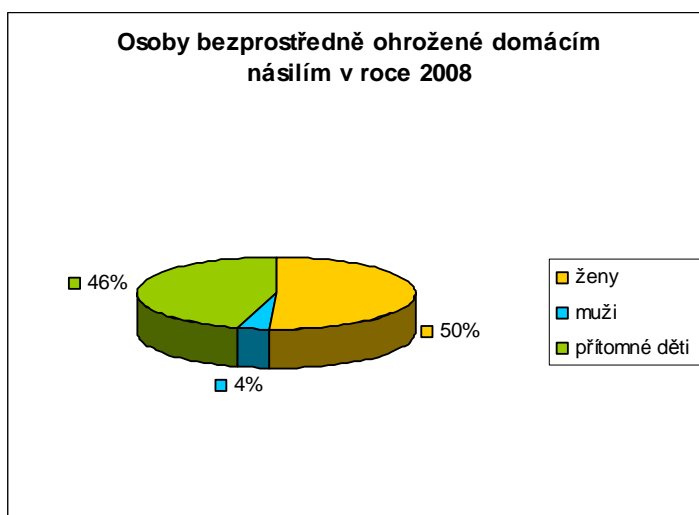
Počet osob bezprostředně ohrožených domácím násilím v roce 2007 a 2008

Ohrožené osoby	2007	2008
ženy	858	651
muži	34	47
přítomné děti	941	586
celkem ohrožených osob	1833	1284

Tabulka 4: Počet osob bezprostředně ohrožených domácím násilím v roce 2007 a 2008

Graf 6: Osoby bezprostředně ohrožené domácím násilím v roce 2007

Graf 7: Osoby bezprostředně ohrožené domácím násilím v roce 2008

Počet vykázaných osob v roce 2007 a 2008

Osoby vykázané	2007	2008
ženy	8	13
muži	854	668
případů vykázaní	862	679

Tabulka 5: Počet vykázaných osob v roce 2007 a 2008

Graf 8: Osoby vykázané v roce 2007

Graf 9: Osoby vykázané v roce 2008

Kontakty na některé neziskové organizace v oblasti domácího násilí

ACORUS, o. s.

Adresa: Legerova 20, Praha 2

Fax: 283 890 671

Nonstop telefonní linka: **283 892 772**

E-mail: info@acorus.cz

Web: www.acorus.cz

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ, o. s.

Adresa: U Trojice 2, 150 00 Praha 5

Telefon: 257 317 100

Fax: 251 512 299

Nonstop linka DONA (pro oběti domácího násilí): **251 511 313**

E-mail: bkb.praha@bkb.cz

Web: www.bkb.cz, www.donalinka.cz, www.domacinasili.cz

MAGDALENIUM, o. s.

Adresa: Bratislavská 215/31, P.O.Box 113, 602 00 Brno-Zábrdovice

Nonstop tísňová linka: **776 718 459**

E-mail: magdalenium2@centrum.cz

Web: www.magdalenium.cz

PERSEFONA, o. s.

Adresa: Bratislavská 31, 602 00 Brno

Telefonní linky pomoci: **737 834 345** (každý den 8:30 – 22:00),

545 245 996 (po - pá 9:00 - 17:00)

E-mail: domacinasili@persefona.cz

Web: www.persefona.cz

PROFEM, o. p. s.

Adresa: Na Folimance 15, 120 00 Praha 2

Linka právní pomoci ženám, obětem domácího násilí: **224 910 744** (úterý 9:00 - 12:00
a středa 17:30 - 20:30)

E-mail: info@profem.cz

Web: www.profem.cz

ROSA, o. s.

Adresa: Podolská 242/25, 147 00 Praha 4

Telefon: 241 432 466

Fax: 241 432 466

SOS tel.: **602 246 102** (po - pá 9:00 -18:00)

E-mail: info@rosa-os.cz, poradna@rosa-os.cz

Web: www.rosa-os.cz, www.stopnasili.cz

ABSTRAKT

KOŘENSKÁ, T. *Právní aspekty domácího násilí : bakalářská práce.* České Budějovice : Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2009. 65 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Soňa Fišerová.

Klíčová slova: domácí násilí, legislativa, násilník, nestátní organizace, oběť, pomoc, vykázaní, zákon č. 135/2006 Sb.

Bakalářská práce se zabývá problematikou domácího násilí, zejména platnou českou legislativou v této oblasti. V první části jsou popsána základní fakta a pojmy týkající se domácího násilí. V další části je seznámení s rakouským zákonem na ochranu před násilím v rodině, jež byl velkou inspirací pro české podmínky. V práci je také uvedeno, jaký byl vývoj situace v oblasti domácího násilí. Stěžejní částí práce jsou česká legislativní opatření proti domácímu násilí. Jsou zde vyjmenovány všechny důležité zákony přijaté na ochranu před násilníky. Nejdůležitějším z nich je zákon č. 135/2006 Sb. (zákon na ochranu před domácím násilím), účinný od 1. 1. 2007. Hlavní předností tohoto zákona je zavedení institutu vykázaní, který spočívá v tom, že je násilník vykázan na deset dní ze společného bytu nebo domu. Jelikož je tento zákon v platnosti již přes dva roky, je na konci práce zamyšlení nad jeho přínosy a nedostatky. Uplynulé dva roky účinnosti zákona na ochranu před domácím násilím jsou také vyjádřeny pomocí statistiky. V poslední kapitole práce je vyjmenováno několik známých nestátních organizací působících v oblasti domácího násilí.

ABSTRACT

KOŘENSKÁ, T. *Juristic aspects of domestic violence : bachelor thesis*. České Budějovice : The College of European and Regional Studies, o. p. s., 2009. 65 p. Supervisor: JUDr. Soňa Fišerová.

Key words: domestic violence, expulsion, help, Law No 135/2006 Coll., legislation, non-governmental organizations, victim, violent person.

This bachelor thesis deals with domestic violence, especially valid Czech legislation in this area. The first part describes the basic facts and concepts related with domestic violence. In the next part there is meeting with the Austrian law on protection against violence in the family which was a major inspiration for the Czech conditions. The thesis also mentions what development in the situation was in the area of domestic violence. In the main part of the work there are the Czech legislative measures against domestic violence. In this part there are all relevant laws which were adopted to protect against violent persons. The Law No 135/2006 Coll. (Law on protection against domestic violence) effective from 1. 1. 2007 is the most important of them. The main precedence of this law is introduction institute expulsion, which lies in the fact, that the violent person is banished from common flat or house for ten days. This law is valid two years and so at the end of the work there is thinking about its benefits and shortcomings. Previous two years are expressed by using statistics. At the last chapter of the work there are several well-known non-governmental organizations acting in the area of domestic violence.